

Ende son till tre mödrar

Per Flensburg

Strömstad akademi

Ende son till tre mödrar

Om man står framför rådhuset i Malmö ser man bysterna av fyra gubbar högst upp. I bilden nedan är de inringade.

Fig 1. Rådhuset i Malmö. I grön ring finns en byst av Mathias Flensburg.

Själva rådhuset byggdes av Jörgen Kock ungefär mellan 1530-1546 och det är hans byst som finns längst till vänster. Bysten till höger om honom är Frans Suell (1744-1817), den som grundlade Malmö hamn och var en framstående affärsman. Nästa byst tror jag är Lorenz Isac Bager som var samtida med den sista bysten, min morfarsfarfarsfar Mathias Flensburg (1795-1851) som också han var en framstående affärsman och även blev borgmästare i Malmö. När Jörgen Kock byggde rådhuset såg det inte alls ut som på bilden ovan, utan det var Helgo Zettervall (han som ritade Lunds universitet) som 1860 smällde på denna bombastiska och överlastade fasad.

Mathias Flensburg tjänade en förmögenhet på sprit och spannmål. Han köpte ett av Malmös äldsta hus för att ha som kontor och detta huset kallas numera Flensburgska huset och ligger på Södergatan i Malmö (Fig 2). Det är numera K-märkt. Mathias blev även borgmästare i Malmö, ty på den tiden var pengar detsamma som makt och inflytande. När han dog övertogs firman av hans tre söner: Pehr, Emil och Theodor. Pehr är min morfarsfarfar. Han fick bl.a. en son Fritz Hugo som i sin tur fick en son Wilhelm och detta var min morfar. Arvet efter

Mathias hade vid den tiden förtunnats tämligen mycket och givetvis var det bråk mellan de efterlevande. Vilhelm löste emellertid ut sina syskon och blev ägare till fastigheten Södergatan 26, ungefär mitt emot Flensburgska huset. Han drev där restaurang och biograf, båda hette Crab. Detta skedde under 30- och 40-talet och gamla Malmöbor minns dem fortfarande.

Vilhelm var fil kand, civilingenjör och vik lektor vid Malmö tekniska gymnasium. Han var härskare i familjen, mycket dominerande och med lite hänsyn till andra. I denna miljö, en av Malmös finaste familjer, växte min mamma, Anna Birgitta Flensburg upp (fig 3). Hon var född 16 september 1922 och hon dog 2003 den 3 december. När hon blev stor fick hon jobba i sin pappas firma och hade då hand om bokföringen. Av någon anledning, jag vet inte vilken, jobbade hon strax efter andra världskriget på en båt, Skirner, en del säger som städerska, själv sa hon att hon sysslade med den "kamerala sidan". I varje fall fanns det en styrman på denna båt och han hette Edvin Lewedahl (fig 4). De båda hade ett gemensamt intresse i form av flaskan och som ett resultat av detta blev jag till.

Fig 2. Flensburgska huset i Malmö.

Fig 3. Min mamma, Anna Birgitta Flensburg, kallad Flensi.

Edvin var redan gift och han och min mamma hade faktiskt träffats som barn då de en period bodde på samma gata, Andrégatan i Malmö. På gatan bredvid, Exercisgatan, bodde jag faktiskt inneboende under mina två första terminer i Lund och min näst äldsta dotter, Charlotte, bodde också i de kvarteren under några år.

En av min mammas bästa väninnor hette Agneta och hon råkade bli med barn. När min morfar fick reda på det sade han till sin dotter (dvs min mamma): "Ja, Anna om du kommer hem och är med barn är du inte längre min dotter!" Men dessvärre var det just så det förhöll sig och min mamma måste åka iväg långt bort och föda mig. Hon åkte till sin äldste bror, Peter, som vid den tiden bodde i Hjortsberga i närheten av Växjö. Min mamma tog jobb på Evedals värdshus i Växjö och en stackars gäst därifrån fick skjutsa henne till Växjö lasarett när det var dags för henne att föda. Stackarn blev ju tagen för fader till barnet och han lär ha varit väldigt generad.

Min pappa var som sagt redan gift och hans fru Ebba, kunde inte få några barn. Så Anna skrev nu till Ebba och sa att hennes man hade gjort Anna med barn och Ebba ombads snarast komma och hämta det! Så gjorde hon och hon blev ju själaglad för mig. Detta hände 1946. Men efter 18 månader kom min pappa hem och dog knall och fall! Det fanns inga försäkringar och Ebba blev ställd på bar backe. Märkligt nog påstod hon att min far aldrig erkände faderskapet, till och med på dödsbädden lär han ha påstått att han inte var far. Men Ebba var en notorisk lögnare, så man kan inte tro på allt hon säger.

Hon drog sig fram på tillfällighetsjobb och genom att sy åt andra. Hon var svår att tas med och kunde inte behålla ett jobb någon längre tid. Dessutom ansåg hon sig vara av "finare familj" och det låg ju henne också i fatet. Hon var 52 år (född 1894) då jag blev född och min

Fig 4 Min pappa, Edwin Lewedahl.

pappa var ännu äldre. Han var född 1892. För att göra en lång historia kort så bestämde barnavårdsnämnden att jag skulle placeras i fosterhem när jag skulle börja skolan 1953. Det året dog för övrigt min morfar och min mamma hade gift sig med en annan man, Olle Schedin. Han kunde inte få barn så deras äktenskap slutade efter 35 års barnlöshet med att Olle dog. Min mamma hade svår astma (min mormor dog i ett astmaanfall) och måste flytta till Norrland och hamnade så småningom i Tärnaby där hon drev en hotellrörelse med sin man.

Barnavårdsnämnden hade hittat en fosterfamilj, Mary och Sune Karlsson, som bodde i Båstad. Sune var då kvarnarbetare och Mary var norska och hade bland annat jobbat som hotellstäderska på hotell Mollberg i Helsingborg, stadens finaste hotell! Där hade hon träffat Ebba och de fortsatte att umgås så familjen Karlsson var inte helt okänd för mig. Dit blev jag nu flyttad och det visade sig att de kunde inte heller få barn, varför vet jag inte. Ebba, eller tant Ebba som jag numera kallar henne, ville inte släppa mig och det blev en massa bråk mellan henne och Mary och det slutade med att Ebba fick besöksförbud. Hon dog 1983 och var då 89 år gammal och tämligen dement. Min mamma träffade jag för andra gången när jag var 39 år gammal och hon dog 2003. Mina fosterföräldrar dog 2011 och 2013 vid över 90 års ålder.

Så på så sätt blev jag ende son till tre mödrar!

Om min morfar

Jag vet egentligen inte så mycket om min morfar. Jag har en hel byrålåda full med brev han skrivit till min mamma, men att gå genom dem är ett pensionärsprojekt; ett av många.

Vilhelm var alltså son till Fritz Hugo, som i sin tur var son till Pehr, som var son till Mathias Flensburg (fig 5). Mathias hade för övrigt en kusin som hette Wilhelm Flensburg och som blev biskop i Lund och jag tror han var prorektor på Lunds universitet. Han for omkring i Skåne och byggde en herrans massa kyrkor. Många samhällen har vägar uppkallade efter honom. Hans son Nils, blev professor i sanskrit och även han blev prorektor. Det fanns tidigare ett porträtt av honom på Lunds universitetsbibliotek, där han fromt och gudsnådeligt sitter tittar snett uppåt höger. Han lär annars ha varit en riktig festprisse som brukade skriva verser dessutom. Så man kan säga att vi har en lärd gren i släkten och det är Vilhelms gren och en handelsgren och det är Mathias' gren. De kallas den äldre och den yngre grenen. På något vis har då jag förenat dem, i varje fall lite grann. Men det finns flera professorer Flensburg, så jag är inte ensam.

Men nu skulle jag berätta om min morfar (fig 6). Han hade en bror, som hette Bror och Vilhelms barn måste kalla honom för farbror Bror. Undrar om han inte också hade en bror som hette Georg, men det vill jag låta vara osagt. Där fanns också en gammal tant Elsa Flensburg, som kan ha varit syster, men där är jag ännu osäker. Nå, när arvet efter Fritz Hugo skulle delas blev det som vanligt bråk mellan syskonen och Vilhelm lyckades med stor möda lösa ut de andra. Han blev således ägare till fastigheten Södergatan 26 i Malmö och där växte min mamma upp. Den låg ungefär mitt emot Flensburgska huset och var familjen Flensburgs ursprungliga tillhåll. Jag har en gång försökt göra en

MATHIAS FLENSBURG
Målning (något beskuren) av P Lindhberg
1824, privat ägo
Foto SPA

Fig 5 Mathias Flensburg.

skiss av hur det såg ut där men fick inte ihop det. Sedan hittade jag skissen i en bok skrivits av en namne, Pehr Flensburg och den har titeln "Ur Pehr Flensburgs kvarlämnade skrifter". Denne var son till Emil Flensburg och han beskriver livet i den Flensburgska fastigheten och har även en skiss över planlösningen. Jag tror det är den mamma utgått från faktiskt.

Vilhelm drev alltså först en restaurang och sedan en biograf i fastigheten. Båda hette Crab och var familjebio och familjerestaurang. Min mamma fick hand om ekonomin och blev så småningom "kamrer". Hon jobbade hela livet inom hotell- och restaurangbranschen och då främst inom "kamerala sektorn" som hon själv sa. Fast under de sista 50 åren var hon faktiskt ägare till stället hon och hennes man drev. För att vara exakt var det bara under 35 år, för sedan dog hennes man Olle och mamma sålde av verksamheten.

Min morfar var en mycket strängt upptagen man och satt oftast nere på sitt kontor och fick absolut inte störas. Han fru Gertrud, som alltid kallades Ginni, fick ensam jobba och slita med familj och det stora huset. Hon var en arbetsmyra men hade dessvärre svår astma som hon dog av nån gång på 40-talet. Min morfar dog 1953 och när man skulle samla ihop hans papper i kontoret, upptäckte man att han suttit och konstruerat spel, chiffer, korsord och egentligen bara lekt, medan hans fru slet livet ur sig. Han var också en bigott figur, som höll hårt på moralen. Mamma hade en mellanbror som kallades Ville och som var någon av en charmör. Denne råkade göra en flicka med barn och då tvingade hans far honom att kastrera sig!! Och flickan att göra sig av med barnet. Ville åkte sedan jorden runt och kallades sig rentier, vilket väl innebar att han fick pengar av far sin för att hålla sig undan.

Fig 6 Min morfar, Wilhelm Flensburg år 1918.

Men detta hindrade inte min morfar från att skaffa sig ett eget oäkta barn, Georg, som han lär ha varit väldigt förtjust i och som fick ärva en avsevärd summa när morfar dog. Här är för övrigt en mystisk sak, som kan tyda på att min morfar kände till min existens. Det var nämligen så att min morfarsfar, Fritz Hugo, hade avsatt pengar till en fond som skulle tillfalla hans barnbarns inom äktenskapet födda barn när de förra dog. Men min morfar hade strax innan han dog ändrat denna text, så att passusen "inom äktenskapet födda" togs bort. I praktiken blev det alltså jag och mina kusiner som fick dela på fonden. Den var i värdepapper och med åren hade den blivit tämligen stor. Reglerna var sådana att min mamma och hennes bror måste ta upp den som tillgång i sin deklaration, även om de inte kunde röra pengarna. På den tiden fanns förmögenhetsskatt och det blev en praktfull pomperipossaeffekt, så de ansökte om permutation, dvs att villkoren skulle utlösas i förtid. Och 1986, samma år som jag disputerade och hade träffat min mamma för andra gången, fick jag således "ärva" en massa pengar, som gick åt till att bygga om huset där vi bodde. Och så köpte vi ny bil.

Uppväxt hos tant Ebba

Jag kommer inte ihåg så mycket från min tid hos tant Ebba, men anser att det i huvudsak var en lycklig tid. Som jag sagt innan hade min styvmor, tant Ebba, inte speciellt mycket pengar, jag tror nog man kan säga att vi var fattiga. Vet inte om vi alltid hade mat på bordet men i varje fall kommer jag ihåg ett tillfälle då hon fått reparerat radion för sju kronor men inte kunnat betala i tid. Tanten i radioaffären besökte oss, stod och bankade på dörren och skrek och ville ha sina pengar. Till sist kom grannen och fick iväg henne genom att hota med att tillkalla polis. Tant Ebba fick sedan sju kronor av grannen för att kunna betala sin räkning.

Det fanns en mjölkaffär en bit bort och det hände jag gick förbi där. Förmodligen var det på väg till kindergarten eller så. Då kom det alltid ut en tjock tant med vitt förkläde och sa till mig att jag skulle be min mamma betala sin räkning. Jag nickade och skyndade vidare men framförde aldrig tantens uppmaning. Bredvid mjölkbutiken låg en fabrik som tillverkade skokräm. Där brann det ofta och brandkåren kom då dit.

Man såg aldrig någon rök eller någon eld och till sist ryckte vi bara på axlarna och sa: Jaha, nu brinner det på skokrämsfabriken igen!

Tant Ebba var som sagt fattig och försörjde sig på allehanda mer eller mindre tillfälliga jobb. Bl a sydde hon ibland till finare folk. Ett av mina första minnen, jag tror jag var omkring 5 år, var när jag satt på golvet bredvid tant Ebbas symaskin och hon berättade att jag var född i Småland. Kanske sa hon Växjö, jag minns inte med jag kommer ihåg att jag då insåg 1) Att jag var smålänning och 2) att jag följaktligen pratade småländska. Jag var väldigt nyfiken på det språket så jag satt och pratade en lång stund bara för att höra hur småländska lät.

Fig 7. Jag som nydöpt med tant Ebba.

För att få lite inkomster hyrde tant Ebba ut ett rum till flickor som jobbade på olika ställen. Jag kommer ihåg en som hette Rosy och så var det två stycken varav en hette Margret tror jag. Hon satte in en kontaktannons i tidningen, ja tant Ebba hjälpte till och bestämde träff med en karl i gatukorsningen precis nedanför vår balkong. Men han fick stå där och vänta, det var aldrig meningen att träffa honom. Med sedan fick Margret tag i en trevlig dansk, jag tror han hette Ebbe och flyttade till Kokkedal i Danmark. De höll kontakt med tant Ebba under hela hennes liv.

Vi bodde i ett gammalt vitt hus på tredje våningen utan hiss. Adressen var Erik Dahlbergsgatan 5 och det låg i ett område som hette Högaborg i Helsingborg. Det ansågs vara ett fint område, Helsingborg var på den tiden väldigt segregerat där det fina folket bodde i norra delen och "patrasket" bodde på Söder. Under oss bodde en gammal tant, tant Poppe, och det hände allt som oftast att vi tappade ner dammtrasan på hennes balkong. Då fick jag gå ner en trappa, ringa på hennes dörr och snällt be att få hämta trasan. Det var nu i början av 50-talet fortfarande kafferansonering och ibland fick tant Ebba köpa kaffe av tant Poppe.

Fig 8. Erik Dahlbergsgatan 5, Helsingborg. Jag bodde i våningen högst upp.

Jag kommer speciellt ihåg att tant Poppe var noga med att packa kaffet ordentligt i påsen. Men i övrigt hade vi ingen kontakt med henne.

Tant Ebba jobbade på olika ställen men stannade aldrig länge på samma jobb. Om det var för blev avskedad eller om hon gick frivilligt vet jag inte. Under tiden var jag hos en dagmamma, men märkligt nog kommer jag inte ihåg någonting från den tiden utom en detalj. Tydligt fick jag övernatta där ibland och då sov jag i samma sovrum som mannen och hustrun. De hade också en lite äldre dotter, som tant Ebba påstod vara väldigt förtjust i mig. I varje fall så vaknade jag på morgonen av att mannen steg upp. Han hade en randig pyjamas med öppen gylf och hela det skrynkliga organet hängde ut. Med en snabb och van rörelse stoppade han in det och försvann sedan antagligen på toa. Detta hände flera gånger och är det enda jag kommer ihåg från dagmammans.

Tant Ebba hade alltså svårt för att behålla ett jobb. Jag tror det berodde på att hon hade svårt för att underordna sig eftersom hon ansåg sig vara av finare folk. Hon sa att hon var konsul Hennings dotter men i kyrkoböckerna står både fader och moder som okända. Men hon föddes i Pauli församling i Malmö 18 april 1894 och 21 juli 1913 återkom hon till en mjölnare Nils Persson. Dessförinnan var hon intagen något som ser ut som Fristads skyddshem i Lund. Från en avlägsen bekant fick jag höra att Ebba var väldigt lik den här Nils Persson och kanske var han hennes pappa. För varför skulle han annars ha tagit hand om henne? Men detta är bara rykten.

I varje fall fick tant Ebba ett jobb hon kunde behålla i många år och det var som glassförsäljare. Hon sålde Ge-Ge glass i en kiosk på Furutorps-gatan. Den låg i anslutning till Furutorpsparken där det fanns en lektant som tog hand om barnen. Men i övrigt strövade jag fritt omkring och var både i kiosken och i parken. Där fanns några större barn som alltid ville att jag skulle hämta glass till dem. Jag skulle inte säga att det var till dem, det var viktigt. Jag nickade och gick till kiosken och stannade där. Där fanns ett gråbrunt bostadshus av sten vid ena kanten och ibland var jag och lekte med några barn där. En gång kom en stor schäfer springande mot mig och jag blev rädd, kastade min basker ifrån mig och sprang. Hunden fick tag i baskern och bet ett hål i den. Det blev stor uppståndelse och polisen kom. De tog upp lite rapporter och sedan skjutsade de mig till kiosken tror jag. En av poliserna öppnade baddörren och sa till mig: "Hoppa in!" och jag kände mig väldigt

stolt! Jag hade ju fått åka polisbil! Min status bland barnen på lekplatsen höjdes och jag fick senare en ny basker av hundägaren. Den var mycket finare än min gamla.

Ett av de jobb tant Ebba fick var på en handelsträdgård en bit utanför staden. Det var en herrgård av något slag och det luktade väldigt konstigt där. Tror det kom från planteringsjord som man blandade ihop. Det var några karlar där som alltid blandade jord och jag undrade i mitt stilla sinne varför de aldrig blev färdiga. Vid ett tillfälle hade man hittat en huggorm där, ca 30 cm lång och med sick-sack band på ryggen. Det stod en massa karlar runt den och någon sa att den hugger, men den var nog redan ihjälslagen.

Tant Ebba hade svårt för att behålla vänner. Men det fanns två stycken som hon umgicks med och det var farbror Herman, som körde lastbil; en ganska liten sådan med väldigt låga lämmar bara ett par decimeter och så var det tant Marcusson, en bister och bastant dam som alltid gick omkring i en brungrå trenchcoat. Hur tant Ebba hade lärt känna dem och varför de umgicks har jag ingen aning om. Farbror Herman dyker upp senare men tant Markusson försvinner i glömskan.

Fig 9. Jag och Thomas.

Mitt över gatan bodde en familj som hade en son, Thomas som var ungefär lika gammal som jag. De hade också en hund, en randig boxer vid namn Parva. Thomas mamma var väldigt snäll, det var hon som hjälpte tant Ebba med räkningen för radioapparaten. Thomas pappa höll på med elektroteknik och jag fick en gång en elmotor av honom. Nu hade Thomas mamma vissa kontakter med en journalist och hon föreslog att denne skulle göra ett snyftreportage med tant Ebba. Så en dag kom en journalist med tillhörande fotograf och intervjuade tant Ebba, som i vanlig ordning började gråta då hon berättade om Edwin och hans problem på havet under andra världskriget. Det fanns ett tidningsurklipp där han

berättade om hur hans bår var jagad av tyska ubåtar ändå från Portugal till Helsingborg. Och när tant Ebba grät smällde fotografen av en blixtn och det blev huvudbilden i tidningen. De ville fotografera mig då jag satt i sängen och läste min aftonbön men av någon anledning vägrade jag. Däremot fick de ta en bild av mig iförd badbyxor sittandes på ett lejonskinn som min pappa medfört från Afrika. Det blev ett reportage på flera sidor i Allers och jag har länge haft ett exemplar av tidningen, men det verkar ha försvunnit i den senaste flytten.

Reportaget i Allers medförde att ett antal gamla tanter tyckte synd om oss och skickade diverse leksaker och böcker till oss. Jag kommer dock bara ihåg tant Barbro som bodde i Småland och bjöd hem oss till henne för att fira jul. Bör ha varit 1951 eller -52. Vi åkte tåg dit och fick byta tåg flera gånger. Sista sträckan var med rälsbuss från Ryd och till det stället hon bodde. Jag har glömt vad det hette, men det var ett vitt trähus med snickarglädje och blommiga tapeter. Ett riktigt romantiskt gammaldags hus. Senare när jag jobbade i Växjö försökte jag ta reda på var det kunde ha varit, speciellt som rektorn där, Magnus Söderström, var specialist på Smålands smalspåriga järnvägar. Men vi lyckades inte.

Tant Barbro var änka och hennes son, Sigvard tror jag han hette, hade nyss gått bort och tant Barbro vårdade ömt hans minne. Det låg tre stenar på ett större stenblock, som Sigvard hade lagt dit och dem fick jag absolut inte röra. Det fanns också ett stereoskop, en apparat där man placerade ett kort med dubbla bilder och så kunde man se bilden i tre dimensioner genom en slags kikare i andra änden. Kommer speciellt ihåg en sepiafärgad bild av en karl som satt på en utskjutande del av ett berg. 3D-effekten var mycket påtaglig. Jag kommer också ihåg att vi fick prinskorv och då tog jag fyra stycken och tant Barbro blev mäkta imponerad av detta. Sedan dess tar jag alltid fyra prinskorvar då det serveras dylika.

Ibland åkte vi till Malmö och då hade jag med mig en röd häst som gosdjur i sängen istället för den vanliga utslitna nallen med bruna knappnålar som ögon. Jag tror tant Ebba städade där, men har inga andra tydliga minnen därifrån. Däremot kommer jag ihåg att hon ibland städade hos en som hette Ruin, jag tror det var Hans Ruin. Han var i varje fall förfärligt lärd, tror han var professor, men jag trodde han hette Urin och tyckte det var märkligt.

Reflektion

Nu kan det vara intressant att stanna upp ett tag och fundera över vad jag var för människa och varför jag skulle till ett fosterhem. Vad var det för fel hos tant Ebba? Såvitt jag kommer ihåg hade jag det bra hos henne. Hon var snäll, inte alls sträng och jag fick mat och kläder. Det gick ingen nöd på mig vare sig fysiskt eller psykiskt. Kan det bero på att jag var ensam? Men det tror jag inte att jag var. Det fanns en dagmamma och jag gick till Kindergarten. Jag kommer märkligt nog inte håg något från dessa vistelser utom vad som hände på morgonen. Men någon måste ha larmat och jag måste på något vis ha varit annorlunda eller avvikande. Mina tänder var det inte mycket med, mjölkttänderna var endast svarta stubbar för jag fick nog inte borstat dem särdeles ofta.

Min tid hos tant Ebba var nog den lyckligaste i min barndom och jag upplevde mig inte sakna någonting. Men det var nog något konstigt med mig, jag tror jag pratade väldigt konstigt, betonade ord fel, pratade väldigt sakta men var inte rädd för att prata. Pratade frimodigt på även i främmande sällskap. Kan dock ha varit något lillgammal. När jag kom till Mary och Sune så fanns det folk som frågade om jag var som jag skulle. Och hos dem blev jag annorlunda. Där fanns inte den värme och snällhet som tant Ebba hade utan deras fokus var att arbeta, tjäna pengar och hålla sig för sig själva. Tant Ebba var fattig, men en varm och snäll människa, Mary och Sune var inte fattiga men de visade inga känslor och Mary ställde bara krav. Det hände faktiskt ganska ofta att jag fick stryk med mattbankaren. Sune var helt dominerad av Mary och var innerst inne en väldigt snäll och omtänksam människa. Så det är väl ganska klart att detta miljöombyte påverkade mig, förmodligen till det sämre och det märkte väl omgivningen och tolkade det fel.

Hos Mary och Sune

I Båstad

Jag kom till tant Mary och farbror Sune den 23 juli 1953. De bodde då i Båstad, i ett litet rött hus hörde till ett större vitt stenhus. Det ägdes och beboddes av en äldre man som hette Liedman. Fast under sommaren hyrde han ut huset till badgäster från Stockholm och bodde själv på loftet till ett uthus. Familjen från Stockholm hade två söner, Martin och Thomas, där Martin var lika gammal som jag. Pappan jobbade på Sveriges radio och var "hallåman". I själva verket var han chef för radioteatern och hette Henrik Dyfverman.

Båstad var under sommaren ett vanligt tillhåll för "fint folk" och båstadborna flyttade in i sina källare eller uthus och upplät, naturligtvis mot en rundlig ersättning, sin ordinarie bostad till utsocknes personer som kallades för badgäster och var som man sa på den tiden: "fint folk". Att Gustav V kom dit och spelade tennis var naturligtvis bidragande. Avundsjuka personer sa om båstadborna "att de bäddade för grevinnor på sommaren och lekte grevinnor på vintern". Mary och Sune var varken grevar, grevinnor eller badgäster. Sune var kvarnarbetare i en vattenkvarn, Korröds kvarn, som låg alldeles i närheten och Mary var hemmafru.

Det fanns fina stränder i Båstad, både vid tennisstadion och på Malen, som östra delen av Båstad kallades. Den hade en fin sandstrand som kallades "Rivieran". Sune och jag var ganska ofta iväg och badade, men jag kan inte minas att Mary nånsin badade. I augusti började jag skolan i Båstad. Ja, det var egentligen i Malens småskola som låg lite i utkanten.

Fig 10. Jag, Thomas och Henrik Dyfverman i Liedmans trädgård.

Det enda jag kommer ihåg från småskolan i Malen var att jag var livrädd för att behöva prata med de andra barnen. Varför vet jag inte, men jag gick alltid för mig själv. Det fanns utrymme mellan skolan och ett uthus som låg bakom skolan och där brukade jag hålla till under rasterna, för dit kom ingen. Fast en gång kom en liten kille dit och undrade vad jag gjorde. "Jag letar efter mask" sa jag och då hjälpte han mig. Det var tydligen ett uppskattat nöje för någon dag senare föreslog han mig att vi skulle gå och leta mask. Men jag slingrade mig från det på något vis. Då klassen fick veta att jag skulle flytta gjorde de ett fint häfte med teckningar som jag fick. Tror jag fortfarande har det kvar.

Fig 11. Jag på stranden i Båstad. Jag gick aldrig högre upp på stegen.

Ingelstorp och kvarnen

Den 23 juli 1953 kom jag som sagt till Mary och Sune men redan den 1 oktober samma år flyttade vi till Ingelstorps kvarn, som de köpte. Den låg ett par kilometer från Strövelstorp som i sin tur låg mellan Ängelholm och Helsingborg. Från början hade vi inte mycket, men vi hade i varje fall alltid mat på bordet. Sune och Mary jobbade hårt med kvarnen och med årens lopp blev det gradvis bättre och bättre. Mary hade ofta migrän vid denna tiden och då måste hon ligga i ett mörkt rum och med jämna mellanrum få en blöt trasa att lägga på pannan. Med åren slutade dock detta.

Vi umgicks i viss utsträckning med de närmaste grannarna och det gick rätt bra. Dessutom hade Sune en gammal vän i Kingelstad (nära Landskrona) som vi ibland åkte och hälsade på. De hade en son, Erling, som

var ett år yngre än mig. Det visade sig senare att han var homosexuell. Men mesta tiden gick åt till att jobba i kvarnen. Det var från början en s.k. tullkvarn, dvs bönderna kom dit och fick sin säd malen mot att mjölnaren tog en viss del (tull) för eget bruk. Det fanns ett gammalt tullmått kvar i kvarnen. Men nu fick de istället betala, jag tror det var 1 kr per 100 kg eller något i den stilen. Det var bara korn, havre och blandsäd som vi malde till grisarna. Det kallades gröpe. Någon gång krossade vi korn till hästar i en kross som lät något alldeles förfärligt. När vi först kom till Ingelstorp fanns det en stenkvarn för att mala gröpe, men det fanns också en valskvarn med tillhörande siktverk för att göra vetemjöl till bakning. Men den användes nästan aldrig utan vi sålde istället mjöl från Kejsarkronans valskvarn i Landskrona. De såldes i 25 kg säckar.

Stenkvarnen drevs av en stor elmotor, men från början hade det funnits en väderkvarn. Jag kommer ihåg att en gång då jag var ensam hemma ringde det en figur som hette Sven B Ek¹ och ville veta mer om kvarnen. Han höll på att skriva en bok om skånska kvarnar sa han. Jag berättade att det fanns en vindflöjel på taket som det stod 1839 på och den hade suttit på en väderkvarn. Stenkvarnen hade inte särskilt stor kapacitet så efter några år köpte vi en hammarkvarn som klarade av betydligt mer. När man skulle starta kvarnarna fanns ett särskilt pådrag där man stegvis fick öka farten för det gick inte att dra igång dem för fullt genast. Då gick säkringarna. Det var f.ö. 50 ampers säkringar, så det gick åt mycket ström.

När det var lite ledigare, t.ex. under sommaren så jobbade man med hus och trädgård och så småningom blev det badrum och två ytterligare rum (fast det sista var först då jag flyttat hemifrån). Även kvarnrörelsen utvidgades, först med en blandare där man tillsatte koncentrerad näring till gröpen som vi malde åt bönderna, sedan även med olja, kol och koks. Dessutom hade vi alltid ett par grisar, ibland upp till sex stycken, vi hade höns, ibland gäss, ankor och kalkoner. Genom denna diversifierade affärsrörelse fick man en viss förmögenhet. Men jag vet inte vem som var drivande i affärsverksamheten. Tror dock att det var en av de få saker där Mary och Sune var överens och aldrig grälade om.

¹ Ja, det var den Sven B Ek som Anders Gustavsson skriver om i boken om [Makt - Bruk och missbruk](#) som Strömstad Akademi gett ut.

När man byggde motorvägen mellan Ängelholm och Helsingborg började emellertid helvetet. Fastän motorvägen gick en god bit från vårt så blev vi ändå berörda genom att den grusväg vid vilken kvarnen låg skulle dras om. Skånska bönder är världens mest snåla, gnidna och själviska så naturligtvis fanns det en gård som villa ha så stora och obrutna åkrar som möjligt så vår väg skulle gå i en sväng runt deras "värdefulla" morotsmark. Lantmätaren drog den emellertid rakt över och det blev en massa processande, advokater och rättegångar. Och nu slog nånting över hos Mary. Mer om det senare.

Fig 11. Vår första bil, troligen sommaren 1954.

Arbete och studier

Innan jag går in på min tid vid läroverket i Ängelholm ska jag berätta lite om livet på Ingelstorps kvarn. Det blir lite strandhugg här och där.

Vi kom alltså dit i oktober 1953. Vi hade en gammal svart Dodge från 1935 som fungerade till och från. Det var ofta Sune fick stå och gräva i motorn för den gick inte. På bilden (fig 11) står jag och Mary vid bilen och man ser boningshuset i bakgrunden. I förgrunden skimtar man ett stenparti som förre ägaren, Henning Bengtsson, hade anlagt. Efter några år tog vi bort det och fick en stor gårdsplan istället.

En dag hade vi åkt till Otto Karlsson speceriaffär med bilen. Då kommer det annan gammal bil, en grön Chrysler från 1937 och ut kliver en karl som säljer denna till oss och tar den gamla Dogen i utbyte. Chryslern var mycket bättre, fungerade hela tiden och hade 110 hkr. Det var mycket på den tiden. På fig 12 står jag framför den och låsa läsa i en bok. Jag har kostym på mig så bilden är nog tagen i samband med en skolavslutning, 1955 eller -56. Jag fick en ny kostym till varje

Fig 12. Vår andra bil: En Chrysler från 1937.

skolavslutning eftersom jag växte så kolossalt mycket. Vi köpte dem hos Ernst Paulssons herrekipering i Ängelholm och försäljarens huvudargument var alltid hur otroligt hållbar just den här kostymen var. Men jag fick aldrig testat det eftersom jag växte ur den efter ett år.

Fig 13. Jag och hunden Mona.

En dag troligen hösten 1954 kom vår närmsta granne, Hilding Johansson, med två hundar och han ville vi skulle köpa en av dem. Jag ville ha den vita av dem, en korsning mellan spets och lapphund som Sune genast döpte till Mona. Var han fick det namnet ifrån vet jag inte, men det fick jucken heta. På fig 13 står hon och jag framför huset och i bakgrunden kan man se en kombination av garage, förråd, bryggghus och höns hus. Sedermera hade vi grisar där. Dörren längst till höger är dörren till utedasset, det dröjde ganska många år innan vi fick WC inomhus. Tunnan blev full med jämna mellanrum och då tog Sune och grävde ett stort hål i diket till grannens åker och tömde tunnan där.

Vi hade ingen lastbil till en början utan Sune lejde en åkare, Ivar Petersson, som körde åt oss. Ibland körde han mig till skolan, vet egentligen inte varför för jag fick i regel själv ta mig dit oavsett väder. Regn eller snöstorm spelade ingen roll. Jag kommer speciellt ihåg vintern 1955 då det snöade väldigt mycket och jag hittade ett par gamla skidor på vinden och åkte på dem. Men bindningen lossade hela tiden. Sommaren 55 var för övrigt väldigt fin och då var det utställning H 55 i Helsingborg.

Men efter några år köpte Sune en gammal militärbil med fyrkantiga skärmar och som var camouflagemålad. Vi målade över den med en ljusgrå färg och bilen fick göra tjänst åtskilliga år. Men den blev till sist ersatt med en riktig lastbil med tipp och allting. På bild 14 ser man den stå vid sidan om kvarnen.

Fig 14. Två katter som leker på gårdsplan och vår första lastbil parkerad bredvid kvarnen.

Förutom hund hade vi alltid minst en katt. Dessa var inget vi köpte eller fick utan de bara kom till oss. Förmodligen var det kattungar från omkringliggande gårdar och så fick förstås vår katt egna ungar. En gång hade vi ingen katt men det strök omkring en svartvit katt som jag började ge mat och så småningom kunde klappa när den åt. Den fick mat i en plåtburk som jag bankade ur mot en sten innan jag fyllde den. När katten hörde det ljudet kom den genast. Men det var bara jag som kunde klappa den, om någon annan försökte fräste hon och klöste. Men jag kunde till och med ta upp henne i famnen.

Som man ser på bild 14 fanns inget garage till bilen. Men sommaren 1961 lejde Sune sin bror Tage till att mura upp ett garage och sin pappa till att snickra garageportar. Det var den sommaren jag läste in en klass i realskolan och jag satt ofta med mina hermodsbrev och tittade på dem när de jobbade. Min farfar snusade och en gång låg där en tom snusdosa på byggplatsen. Jag var ensam där och luktade i den. Blev alldeles snurrig i huvudet och har aldrig mer gjort om det.

Det var denna gång jag för första gången kom i kontakt med tyst kunskap. Jag lade nämligen märke till att farfar ibland vände på en plankan innan han spikade fast den. När jag frågade varför sa han att rotändan skulle vara uppåt. Detta var ju högst förnuftigt så jag fortsatte med att fråga honom hur han visste vad som var rotändan. Han blev svaret skyldig och sa bara att "det ser man". Han såg men visste inte hur han såg. En liknande förmåga hade jag några år senare. Det handlade om att avgöra vattenhalten i nyskördad vete och råg. Mer om detta senare.

Sune hade en gammal kompis som hette Manfred Ohlsson och som ägde Ottarps lokalförening i Kingelstad. Närmsta större samhälle var Tågarp. De hade en pojke Erling, som jag tror var ett år yngre än mig. Vi åkte ganska ofta och hälsade på dem och de kom till oss. Ofta var det oanmält men vi blev alltid glada. Till och med Mary uppskattade dessa besök. Manfred hade alltid en massa tekniska prylar, ganska avancerade. Han hade en bandspelare som han kunde spela in ljud med. Det var en tunn tråd som lindades upp på en spole. Han hade Hasselbladskamera, video och förstås en avancerad stereo. Han skaffade också TV väldigt tidigt, långt innan Sverige börjat med TV-sändningar. Jag kommer ihåg att vi ofta åkte dit på lördagarna och såg på ett program som hette Cirkusrevyn och som var en blandning av sångnummer och akrobatik. Mary och Sune ville inte vara sämre så de

köpte TV 1954, en 17-tums klump som stod på kontoret. Även bandspelare fann sin väg in i det Karlssonska hemmet.

Närmsta granne var ett litet hus som mest kan kallas för torp. Där bodde en familj, Hilding Johansson, när vi flyttade till Ingelstorp. Denne Hilding var en säregen typ som levde lite grand i samhällets utkanter. Han var absolut inte brottslig men verkade inte ha något stadigt jobb utan gjorde lite påhugg här och där. Var en rolig typ, pratade mycket och var stundom ganska grov i munnen. Jag hade nog ett intryck av att han söp ganska mycket, men om det låg någon grund i det vet jag inte. Hilding var i varje fall en färgklick som livade upp en annars ganska tråkig och grå tillvaro, men efter ett par år fick han jobb i Ängelholm som vaktmästare på ett ställe som hette Hakonshus. Det var han väldigt stolt över.

När Hilding med familj flyttade ut kom hans bror Martin och flyttade in. Han var ungarl gissningsvis mellan 40 och 50 år och drack ganska mycket. På lördagar kom hans bror, Gunnar (den tredje av bröderna Johansson), cyklande med en papplåda på pakethållaren. En dräng som hette Gösta kom också dit och så satt de och söp. De var på intet vis otrevliga och skötte sitt drickande exemplariskt. Ibland kunde de faktiskt ta en paus och hjälpa oss med lite småsyslor då och då. Sune stack då åt Martin en 75:a som tack. Jag kommer speciellt ihåg ett tillfälle under sädeshösten vi ganska sent skulle ut och hämta en massa säd på en åker och Sune var ganska trött. Så han bad mig att gå till Martin och fråga om han kunde tänka sig att hjälpa oss. Jag kunde väl vara omkring 14 år då och lufsade dit. Alla tre satt där, var glada och trevliga och följde gärna med men först bjöd de på en konjak. Det var första spriten jag drack och jag fick naturligtvis ett hostanfall efter det. Men vi åkte iväg alla fem och säckarna blev lastade i ett flygande fläng. På måndagen därpå fick Martin sin 75:a.

Sädeshösten

Augusti och september månader var de jobbigaste månaderna på kvarnen. En stor del av årets inkomster tjänades in då. Jag vet inte riktigt hur de ekonomiska transaktionerna flöt men Sune åkte ut till bönderna när de skördat sin råg eller vete, hämtade den och körde in till antingen Abdons kvarn i Helsingborg eller Kejsarkronan i Landskrona. Där lagrade man säden i stora silosar och gjorde sedan vetemjöl av den. De första ca tio åren levererades säden i säckar men på slutet

hanterade vi den i lös vikt. Säden tappades i säckar direkt från tröskan och lades ner på marken. Sune kom och hämtade dem och lastade dem på lastbilen. Första åren lyftes de upp på flaket med hjälp av ett säckträ. Det var antingen ett rör eller en tämligen tjock träpinne som två man använde för att lyfta upp säcken. Det var tungt och jobbigt och ganska snart skaffade vi en lastare, som drog upp säckarna på ett transportband med hjälp av en bensindriven motor. Vi köpte den i Halland på ett ställe som hette Veinge och jag var med då Sune hämtade den.

Alla bönder skulle ju leverera sin säd samtidigt och det var långa köer vid kvarnarna. Väntetiden uppgick till flera timmar. För att hinna med så många lass som möjligt (max tre stycken) per dag åkte Sune iväg med första lasset tidigt på morgonen – eller rättare sagt natten, för klockan brukade vara tre. Det innebar att det måste lastas på kvällen innan och ofta var jag med då. Min uppgift var att köra fram säckarna till lastaren och sedan bar Sune bort dem och staplade dem på bilflaket. Till min hjälp hade jag en säckakärra med stora (12") gummihjul men det var ändå tungt att köra med den i en gropig sädesåker. Sune hann inte med all säd så han lejde ofta en åkare till att hjälpa till. Det var ofta stora bilar med släp, så det underlättade mycket. Under dagen kunde jag inte hjälpa till för då var jag i skolan och när jag kom hem var Sune i regel iväg och stod i kö någonstans. När jag gjort läxan fick jag sköta kvarnen, mala, lämna ut och ta emot säd från bönderna. Trots skördetid måste ju djuren fortfarande äta.

Att sköta kvarnen kunde också Mary göra men i takt med att jag blev större fick jag sköta mer och mer av det jobbet när Sune inte var hemma. Vi använde bara hammarkvarnen och påslaget var på andra

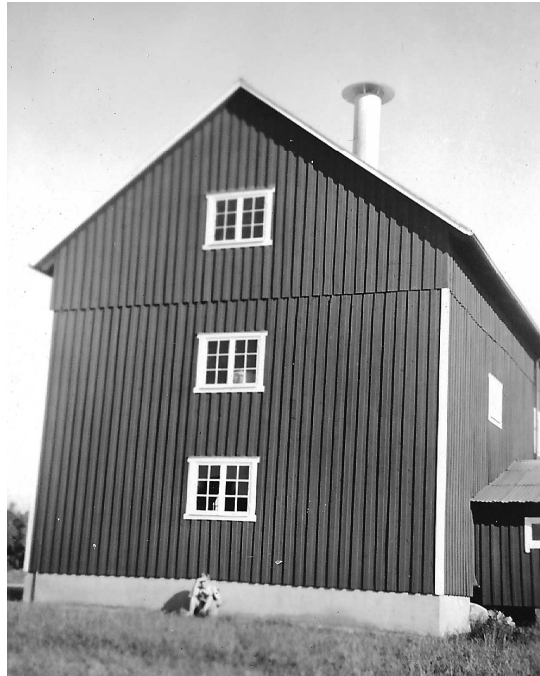

Fig 15. Kvarnen sedd från gaveln. Det är cyklonen som sticker upp från taket.

våningen. Det fanns en bingje där man kunde hälla i 5-6 säckar på en gång. I själva kvarnen slogs kornen sönder med slagor som satt på en fläkt som snurrade med 2 300 varv per minut. Därefter pressades de genom såll med lite olika storlek och blåstes upp på tredje våningen, passerade först en cyklon, som skilde dammet från säden och sedan kom den malda säden, gröpen, till en blandare där man blandade den med koncentrat som helt enkelt var näringsmedel till grisarna. Detta tillsattes på andra våningen och det hela tappades i säckar på första våningen.

Bönderna kom med några säckar 5-15 st på en vagn och vi hissade upp dem på andra våningen. Bonden lade en kedja om säcken precis under säckaknuten och när man drog i ett snöre bredvid dörren på andra våningen drogs kedja och säck upp. Det var ont om plats på andra våningen så i regel fick jag stapla säckarna två och två och köra bort dem med en säckakärra. De vägde i regel ca 80 kr styck, men kunde också vara uppemot 100 kg. Jag skrev bondens initialer med en svart krita på den yttersta säcken så vi visste vems säd det var. Efter någon eller några dagar malde vi säden. Då vägdes säckarna först och jag skrev upp det i en avlång bok. Det blev underlag för en faktura som Sune skrev och fick betalt för ungefär en gång i månaden.

Då bonden skulle betala gick man in på kontoret där affären ibland be-seglades med en "sypp", dvs en snaps med renat. Då bars det in en bricka där det stod två snapsglas och en sockerskål. Sune och bonden tog varsin sockerbit i munnen, lyfte snapsglaset, såg varandra högtidligt i ögonen, sa "skål" och svepte sedan hela glaset. Därefter gjorde Sune några fruktansvärda grimaser och så var det hela över. Det blev aldrig mer än ett glas.

När jag var hemma och malde så skötte kvarnen sig själv så länge det var säd i påslaget och jag kunde koppla av. Vi hade en massa plom-monträd som ofta bar massor av frukt. Den mognade precis vid sädes-hösten så medan kvarnen skötte sig själv gick jag och fyllde fickorna i overallen med plommon och satte mig på en säck och åt upp dem. Detta gjorde jag flera gånger om dagen men blev aldrig sjuk i magen. Vi hade också en del äpple- och päronträd och jag kommer speciellt ihåg ett äppleträd, Cox Pomona, där jag om kvällen i oktober gick ut och plockade ett stort moget och kallt äpple som jag omedelbart åt upp. Det var ljuvligt gott!

Erik Larsson

I Ingelstorp fanns tre gårdar som låg ganska nära varandra och även nära oss: Erik Larsson, Börje Jönsson och Nils J Nilsson. Den vi hade en viss kontakt med var Erik Larsson och hans fru Elsa. De hade inga barn och drev ett traditionellt jordbruk med en medelstor gård gissningsvis 50-60 tunnland (≈ 25 ha). De odlade säd, betor och potatis och hade dessutom kor som de sålde mjölk från. Bl a till oss, 42 öre litem kostade det och jag dit och hämtade en spann mjölk varje kväll. Då lärde jag känna korna och kunde klappa och umgås med dem utan att vara rädd. På något vis kunde jag läsa dem. Men hästar kan jag inte läsa på samma sätt, så dem är jag försiktig med.

Larssons och Mary och Sune umgicks också privat. Vi besökte varandra och ibland tog Larssons oss ut på en biltur i omgivningen. Det var en upplevelse för Elsa visste precis allting om vem som bodde var och hur de var släkt med varandra och varför de blivit ovänner. Alla gårdar inom 5 mils avstånd hade hon stenkoll på, jag begriper inte hur hon kunde det. Forskarvärlden gick förvisso miste om en stor förmåga i Elsa Larsson. Jag tror faktiskt något liknande kan sägas om en av mina skolkamrater i folkskolan. Han hette Hard och hade dyslexi. Men det visste ingen om och han ansågs allmänt vara dum och obegåvad. Dessvärre gjorde han det själv också. Men vid en klassträff 50 år efteråt visade det sig att den som hade koll på vad som hänt i Strövelstorp, vem som bodde var och när, det var Hard! Han berättade att när han skulle skriva och läsa så bara hoppade bokstäverna runt och det visar att han hade dyslexi och han fick ingen hjälp.

En dag kom Erik till oss och var bekymrad. Han behövde hacka betorna med en bethackare, som tog bort ogräset mellan raderna men han hade ingen som kunde köra traktorn. De första åren hade Larssons en dräng som hjälpte dem med sysslorna. Han hette Stjernfeldt och var rätt gammal. De hade också två hästar, en gammal som hette Freja och en yngre som bara var fuxen. Men både Stjernfeldt och hästarna försvann och nu hade Erik inte någon som kunde köra traktorn och så titade han menande på mig och Sune. Så det slutade med att jag körde en blå Ford-traktor och Erik satt på bethacken bakom och styrde den. Jag kände mig väldigt stolt. Klockan tre var det kaffedags och utan att fråga höll Elsa upp kaffe även till mig. Det var första gången jag drack kaffe, bör ha varit 14-15 år och inte var det gott, men jag blev märkbart piggare efteråt.

Jag fick betalt för att jag hjälpte dem och senare klippte jag deras gräsmatta en gång i veckan och då fick jag fem kronor per gång. Det var mycket pengar då. Som vi ska se senare bråkade Mary med alla grannarna, men inte med Larssons. I varje fall inte som jag känner till. Detta leder oss in på en närmare beskrivning av Mary, min fostermor.

Mary

Mary föddes 25 februari 1917 som en av två döttrar till en prästfamilj. Hennes fader, Alfred Bugge, var präst i någon frikyrkoförsamling på Værøy, nästan allra längst ut i Lofoten. Det är bara Röst som ligger ännu längre ut. Vad mamman hette vet jag faktiskt inte, det finns ett kort av henne som ung men vidare öden är okända för mig. Däremot har hon berättat mycket om sin pappa. Han fick någon sorts utmärkelse i form av en tallrik för insatser under kriget och då antar jag det är andra världskriget. Mary berättade nämligen någon gång att hon var med i motståndsrörelsen och gick med hemliga budskap längst fram i tån på skorna.

Mary var utbildad till barnsköterska men jag vet aldrig om hon nånsin jobbade som sådan. Av okänd anledning kom hon i varje fall till Helsingborg omkring 1950. Där träffade hon Ebba Lewedahl och resten är som man säger historia. Men nu tillbaka till vägen i Ingelstorp.

De krökar vägen skulle göra var inte så farliga egentligen, men Mary framställde det som att det stort sett skulle bli omöjligt för våra kunder att ta sig fram till oss. Hon drog med sig Sune i detta. Naturligtvis tog domstolarna ingen hänsyn till deras protester men vägen blev ändå dragen på ett hyfsat bra sätt till slut. Hela historien ledde till att Marys paranoja blommade ut för fullt. Hela världen hade sammansvurit sig mot henne och mot mig och hon kom med de mest befängda påståenden. T.ex. hävdade hon att grannen hade förgiftat vattnet i deras brunn och att han dessutom mutat kommunen så de skulle säga att de vattenprover Mary skickade in blev förklarade OK. Jag läste i Lund vid den tiden och fick lämna in en flaska till kommunen där och påstå den kom från min egen brunn så att de skulle kunna analysera den utan några förutfattade meningar och utan att grannen skulle veta om det. Naturligtvis var vattnet av alldeles ovanligt god kvalitet. Men Mary var förstås övertygad om att jag hade råkat säga att det kom från deras brunn och att grannen hade sett till att man fuskat med det hela.

Mary och Sune kunde som sagt inte få barn, jag vet inte varför, men jag blev ju deras ögonsten. Tant Ebba älskade mig ju också på sitt sätt och hon ville inte släppa kontakten. Ebba kom och hälsade på mig i hemlighet när jag var i skolan och en gång kom en av hennes bekanta, farbror Herman, som hade en lastbil. Jag fick min första cykel av honom och jag lärde mig cykla till och från skolan. Men Mary hävdade att jag blev så konstig när jag hade träffat tant Ebba och ordnade så hon fick besöksförbud och tant Ebba och jag hade ingen kontakt under många år.

Mary och Sune blev mer och mer isolerade. Mary ansåg att hela världen hade sammansvurit sig för att motarbeta mig och att hon skulle kämpa mot allt detta. Till råga på allt började jag själv bestämma när jag gick på universitetet och det kunde hon ju inte smälta. Vi bröt faktiskt kontakten under flera år. Hon sa att jag hade blivit alldeles oregerlig och att själve fan farit i mig och att det var mina flickbekanta som hade satt griller i huvudet på mig. Hon hade kontakt med den gamle rektorn på Ängelholms högre allmänna läroverk, där jag tog studenten 1965 men han dog så småningom. Och när jag gifte mig var det naturligtvis med alldeles fel flicka, hon sa en gång rätt ut när vi båda var där att "jag kunde ju åtminstone ha valt en rejäl tös". Därefter åkte förstås aldrig min fru med och hälsade på dem. Många år senare erkände Mary att det var kanske dumt av henne att ha sagt så. Det är faktiskt det närmaste en ursäkt jag nånsin hört henne säga.

Trots detta gick det nog rätt bra för dem och när de blev 65 så lade de ner kvarnrörelsen och sålde husen för en rätt anseelig summa, mycket mer än vad de trodde de skulle få ut. De började orientera sig mot Sunes barndomstrakter, Ängalag och köpte den gamla smedjan av John och Hildur, släktingar till Sune och som var gamla och dementa. De byggde garage och började röja upp på tomten. Arbete var det viktigaste för dem. Jag tror att nu upplevde de en relativt lycklig period, de åkte ofta ut på auktioner och köpte diverse krims och krams. Kanske något är värdefullt, vad vet jag. De hade gott om pengar och kunde unna sig sig saker och ting.

Men så blev Sune dålig i höfterna. Allt slit med tunga säckar tog ut sin rätt och han fick till sist titanleder i båda höfterna. Mary fick stundtals hjälpa honom rätt mycket. Med åren blev de båda sämre och sämre och Sune började dessutom bli alltmer dement. Därmed ändrades hans humör och han blev mer krävande än han varit innan. Dessutom blev

benen sämre och sämre och han hamnade snart i rullstol. Mary blev också sjukare och sjukare och måste slita med Sune. Hon hade dåligt hjärta och hamnade på sjukhus och fick en pacemaker inopererad. Jag hade vid den tiden skilt mig och Mary sa att hon hoppades jag hade en hjärtevän. Det hade jag.

Så småningom fick Mary både rollator och rullstol. Och när Sune dog blommade henens paranoja ut fullständigt. Hon anklagade Kurt (Sunes bror) för att ha stulit ett bord. Men jag hittade det i farstun där hemtjänsten ställt det för att få bättre plats. Fast Mary var helt övertygad om att Kurt hade ställt dit ett annat bord. På slutet blev det ännu värre: Huset var avlyssnat, jag hade tillåtelse att bara besöka henne vissa dagar och under en viss tid osv.

Om de döda ska man prata gott och vi ska minnas Marys insatser som kurir för motståndsrörelsen under andra världskriget. Vi ska minnas att de tog sig an mig och gav mig möjlighet att göra en akademisk karriär och slutligen bli professor. Hon var arbetsam och flitig som få och hon hade sin kristna tro. När hon blivit ensam brukade hon ur en liten plåtask (som en tändsticksask) ta fram ett bibelord eller någon annan text och meditera över den hela dagen. Hon var noga med att hålla rent och snyggt omkring sig och kunde laga god mat. Hon hade ett skarpt öga och kunde se genom de flesta människor. Att ljuga för henne gick inte, hon visste direkt då något inte stämde, men dessvärre låg en negativ tolkning alltför nära. Hon dog ensam och övergiven av alla utom av sjukvården och hemtjänsten den 13 oktober 2013. Och i viss mån även av mig.

Sune

Sune växte upp i Ängalag, ungefär en mil från Båstad (se fig 17). Hans mor hette Anna och hans far hette Karl. De hette båda Andersson i efternamn men Sune hette Karlsson. Jag kallade dem för farmor och farfar och gör det fortfarande. Farfar var snickare, han hörde illa och pratade väldigt tyst och otydligt. De hade en massa barn: Arthur, som körde långtradare, Sune som blev kvarnägare, Tage som var murare och bonde och gift med Gertrud, Marta som var hemmafru i Grevie och gift med Stig som var stins, Kurt som var rörläggare och gift med Vivi och till sist Vivan som jag inte riktigt vad hon gjorde. Hon var gift med Hugo, stor och tjock och som körde grävmaskin.

Det var en härlig släkt och jag gillade verkligen att gå på de stora släkträffarna. Farmor hade stort kalas på sin födelsedag 30 april och då det alltid ungdomar och sjöng vårsånger och fick en slant. Det var en

Fig 16. Sune Karlsson, min fosterfar.

Fig 9. Karta över Bjärehalvön där Ängalag är markerat.

gammal sedvänja på Bjärehalvön. Det bjöds alltid mycket och gott. Damerna brukade spela 31 efter kaffet och gubbarna spelade poker med lite pengar som insats. Jag brukade sitta med damerna för jag gillade deras prat. Gubbarnas prat om grisar, potatis och han som bodde i Troentorp gillade jag inte. Men jag var imponerad över att alla visste var alla bodde och hade hela deras släkts historia fullkomligt klart för sig. Kanske var detta något typiskt för Bjärehalvön för många år senare hade jag en studerande i Växjö som kom från Bjärehalvön och han var likadan. Jodå, han kände till hela Sunes släkt, fast inte lika många generationer bakåt.

Sune var alltså en medlem i denna släkten. Där var ingen tydlig ledare, möjligen fanns en viss åldersstatus men det tänkte ju inte jag på. Farfar var väl den som hade störst auktoritet men han använde den inte speciellt märkbart. En gång när gubbarna satt och spelade poker fick farfar ont om växel så han lade en hundralapp i potten. Men Hugo vann och när farfar grymtade lite fick han tillbaka sin hundralapp. Detta hände förresten på Sunes 40-årskalas i Ingelstorp.

Jag umgicks mest med barnen till Marta, och Tage. De hade barn i ungefär min ålder. Vivan fick inte några barn och Kurt och Vivi fick en

Fig 18. Stig och Marta Bramsell, min favoritfaster och dito far-

dotter men det var väsentligt senare. Arthur var gift med Ester och de hade tre pojkar, där den yngste, Bernt var ungefär lika gammal som jag. Det var hos Bernt jag först träffade på Lego. Men vi umgicks inte många år med dem för Sune och Arthur blev ovänner. De talade inte med varandra på 30 år och det var först på sin pappas dödsbädd som de räckte varandra handen och var vänner. Men det var bara på pappret, de träffades inte mer. Ingen vet egentligen varför de blev ovänner, det ryktades om att det var något med politiken. Vid en begravning senare, tror det var Kurts begravning, pratade jag ett tag med en av pojkarna och försökte ta reda på varför Sune och Arthur var ovänner. Men han ville inte prata om det, så att det fick jag fråga Mary om och det märktes tydligt att han var bitter. Det var inget jag kunde lösa upp med några vänliga ord.

Tage och Gertrud hade en dotter som hette Gunbritt, kallades för Bittan. Det fanns också en annan flicka som de umgicks mycket med som kallades den andra Bittan och de skulle alltid sitta på varsin sida om mig. Jag var väldigt generad av denna uppmärksamhet. De fick så småningom en pojke, Jerker, men han var för liten för att vi skulle umgås. Däremot har vi träffats på senare år och vi trivs mycket bra ihop visade det sig. Marta och Stig hade tre pojkar, Leif, Kjell och Göran. Leif var lika gammal som jag om jag minns rätt. Jag trivdes bäst i den familjen, Bramsell hette de. Stig hade humor och var intellektuellt på en något högre nivå de andra. Marta var, precis som både Gertrud och farmor en hjärtego människa och man kände sig alltid välkommen och omhändertagen när man besökte dem. Den ende som lever när detta skrivs (29 jan 2025) är Stig som är en bit över 90 år.

Farmor var en klok kvinna och hon insåg att jag var alldeles för hårt hållen därhemma så hon bjöd in mig och Leif att bo hos henne några veckor en sommar. Jag kan väl ha varit nånting mellan 13 och 15 år. Det var några lyckliga och fria veckor, några av de bästa i min ungdom.

Mary var väldigt långt från denna öppna och vänliga miljö. Hon trodde aldrig något gott om någon människa och jag kan förstå att hon inte klarade av all denna öppenhet och vänskap. Så ganska snart fick Sune och jag själva åka och hälsa på. Tage köpte säd till grisarna av oss och vi åkte ofta ut med ett lass till honom. Till farmor åkte vi alltid siste april. Men det blev alltmer och mer sällan och då jag började läsa i Lund upphörde besöken helt. Först i samband med Marys begravning

2013 återupptog jag och "kusinerna" kontakten och försöker träffas åtminstone en gång per år. Men det har inte alltid lyckats, sjukdomar och sånt har lagt hinder i vägen.

Jag har ofta funderat på hur Sune egentligen hade det i sitt äktenskap. Jag såg aldrig några kärleksyttringar mellan de två. Sune var egentligen världens snällaste människa, men umgänget med Mary fördärvade honom. Politiskt hade de ganska extrema åsikter. Ja, det var Mary som bestämde. Apartheid var en alldeles utmärkt politik och redaktören på NST (Nordvästra Skånes Tidningar) Thure Jansson Tre Rosor ansågs vara mycket bra. Han var känd som en av de mest högerextrema journalisterna vid den tiden. Sune hade ett standardsvar när brottslighet kom på tal. Han tyckte det bästa var att ha ihjäl brottslingarna: "Sätt en kula i dem!" var hans rekommendation. Han kunde utan vidare nacka en höna eller ha ihjäl en gås, anka eller kalkon men jag kan absolut inte tänka mig honom ha ihjäl en människa.

Sune och Mary grälade ofta och det handlade alltid om att man tolkade saker på olika sätt. Mary tolkade allting till det absolut värsta, tanken att det skulle vara på ett annat vis fanns överhuvudtaget inte hos henne. Våldigt ofta visade det sig att hon hade alldeles rätt men det kan förstås ha berott på hennes agerande. Misstro möts med misstro och så är den onda spiralen igång. Sune var inte alls lika skicklig i argumentation som Mary så ofta blev det att han kritiserade henne istället för att kritisera det aktuella ämnet. Det var inte alls kul att lyssna på dem och det blev värre och värre med åren. Inte konstigt att jag flyttade hemifrån så fort jag kunde.

Skolan

Småskolan

Skolan spelade en stor roll i mitt liv och det är givet att många av mina minnen härrör från denna. Från skolan i Båstad kommer jag inte ihåg särdeles mycket, det är mest traumatiska upplevelser av de andra skolbarnen som slåss och jag som går min egen väg.

Till Strövelstorp kom jag 1 oktober. Min lärarinna där hette Fru Rosdahl och var en äldre, sträng tant, med synnerligen bestämda uppfattningar. T ex fick vi lära oss att Gud var precis dubbelt så stor som en vanlig man. Då jag vid den tidpunkten var något socialt underutvecklad, men i intellektuellt hänseende var gott rustad, fann jag mig inte

Fig 19. Småskolan i Strövelstorp. Den blev flyttad till en ny skolbyggnad och den gamla skolan blev fritidsgård. Lärarinnan bodde på övervåningen.

alltför illa tillräta. De uppgifter vi skulle göra gjorde jag, de läxor vi skulle kunna kunde jag. Mary hade en något konstig uppfattning om att en läsläxa var detsamma som att man skulle kunna ett stycke utantill och hon förhörde mig nästan alltid på läxan. Emellertid hade jag inga större problem med att tillfälligt slå i mig en halv eller undantagsvis en hel sida. Efter ett par månader slutade hon oxå upp med dessa förhör.

Det var så klart en del saker jag skulle lära mig av med och andra jag skulle lära mig till med så att säga. Tex hade jag händerna i byxfickorna, vilket jag av någon anledning inte skulle ha. Då jag inte kunde sluta med denna ovana, tog Mary helt resolut och sydde igen mina fickor. Men efter någon tid blev de dock uppsprättade igen.

En annan sak jag inte kunde lära mig av med var att åka på en "kasebana" bakom skolan på vintern. Det var en isbelagd liten kulle där de andra åkte på huk, utan att sätta ändan i marken. Men jag satte mig helt framt på ändan och åkte. Det medförde att mina byxor blev tämligen slitna, Mary grälade varje dag, men ändå åkte jag. Alla de andra gjorde det ju. Men då ringde Mary till Rosdalskan och klagade och då blev hela klassen förbjuden att åka där. Detta hade Kerstin (flickan som skjutsade mig och gick i femte klass) redan förutspått. Till all lycka visste resten av klassen inget om detta.

Mina år i småskolan förlöt förhållandevis problemfritt om man tänker på de förutsättningar jag hade. Kunskapsmässigt var det inga problem, men jag var tämligen olik de andra och blev som sådan utsatt för en del mobbing. Bl a var det en tjej som hette Ulla och som hade ett rejält horn i sidan till mig. Varför vet jag inte. Ett exempel kommer jag särskilt ihåg. Vi satt i kapprummet och åt våra medhavda smörgåsar, då några flickor, med denna Ulla i spetsen började sjunga någon sorts sång om att Per fyller femtio år. Det var tämligen skämtsamt och oskyldigt och jag var med på noterna. I leken ingick att jag med jämna mellanrum skulle rusa upp och gå fram till flickorna som då började fnittra hejdlöst. Plötsligt reste sig Ulla, gick fram till dörren upp till Rosdalskan (hon bodde ovanpå klassrummet) knackade, öppnade och sa: "Fröken, vi får inte äta ifred för Per!"

En annan gång var det snöbollskrig och jag blev ordentligt mulad (eller krönt, som vi sa). Två eller tre höll mig medan andra kastade snö i ansiktet på mig. Av någon anledning blev vi avbrutna och mina plågoandar insåg hur illa de burit sig åt. Det hela inberättades för lärarinnan

och vi pratade om det på timmen. Men redan på rasten kom man och bad om förlåtelse och bad mig låta bli att skvallra på dem.

En av de allra första händelserna jag kommer ihåg från småskolan var när fröken frågade vad vi skulle bli då vi blev stora. Flickorna skulle bli sjuksköterskor, lärarinnor och sådant och pojkarna skulle bli lokförare, brandsoldat, polis och liknande. Fast jag skulle bli vetenskapsman! Alla skrattade förstås och mitt rykte som en konstig kuf var därmed be-seglat!

Bland mina kamrater fanns främst Bernt. Han hette Nordström i efter-namn och var den mellersta av tre syskon. Den äldste hette Bengt och han var två år äldre än mig och Bernt, som var jämngamla och dessu-tom klasskamrater. Berit i sin tur var två år yngre. Bernt var mycket snäll och givmild. T ex bjöd han alltid rundhänt när han hade godis, något han hade rätt ofta och jag för min del rätt sällan. Jag och poj-karna Nordström lekte ofta tillsammans och givetvis var det Bengt som i kraft av sin ålder blev ledare i gänget. Bengt var mycket intresserad av fotboll, vilket smittade av sig på Bernt, men dock inte så särdeles mycket på mig. Dock lyckades de övertala mig att ställa upp som re-serv i pojklaget men det var bara en engångsföreteelse eftersom jag inte kom till träningen. Jag inbillade mig nämligen att jag inte skulle få, så därför frågade jag inte. Men vem vet, jag hade kanske fått.

När jag började skolan i Strövelstorp kunde jag inte cykla. Skolvägen var c:a 2 km vilket var för kort för skolskjuts. I början blev jag skjutsad på cykel av en flicka i femman, utom de gånger hon hade andra tider eller var sjuk, då jag fick gå. Om hon fick något betalt för det vet jag inte, men ett helsikes jobb hade hon. Men efter någon månad fick jag en cykel av tant Ebba och den lärde jag mig så småningom att cykla på. Problemet i början var att komma upp. Det fanns en lagom sten i stenpartiet därhemma som jag kunde använda, men om jag stannade på vägen kom jag inte igång.

Tant Ebba ja. En vacker dag då jag kom gående på väg till skolan stod hon på vägen. Det var precis vid kyrkan och jag blev hemskt förvånad och även något besvärad. Hon pratade en massa som jag inte riktigt begrep och om att jag skulle komma hem och hälsa på och varför jag inte gjorde det och om hur elak Mary var. Vad jag kan minnas så sa jag inte så mycket om det, vare sig bä eller bu, men tant Ebba begrep nog gott att jag inte fick. Dessa möten fortgick någon tid, ibland kom bara tant Ebba, ibland åkte hon med en som hette farbror Herman och en

gång kom han ensam. Han mötte mig utanför skolan och tog in mig i bilen och höll ett långt föredrag för mig om hur ledsen tant Ebba var och vad han ville jag skulle göra. Förmodligen sa jag "ja" till i stort sett vad som helst bara för att komma ifrån den pinsamma situationen.

Men detta såg ju de andra barnen och det kom snart till Marys vetskap. Hon blev naturligtvis arg och sur på mig. Fast inte kan då jag begripa hur det kunde vara mitt fel! Men jag skulle ju rakryggad som den värste George Washington stått upp sagt till både tant Ebba och farbror Herman att sådana smygbesök ville jag inte veta av. Tant Ebba kunde gott få komma och besöka mig om hon det ville, men inte i smyg på det här viset. Men tidigare hade Mary sagt att tant Ebba inte fick besöka mig, för "jag blev så konstig efteråt". Nu kontaktade Mary barnavårdsnämnden och det blev totalt umgängesstopp mellan mig och tant Ebba. Vi träffades därefter inte förrän omkring 1972.

Mellan- och storskolan

Nå, jag lärde mig en massa fakta i skolan och jag lärde mig även att umgås med andra barn. Småskolan tog slut och jag började i mellanskolan (dvs 3-4 klass). Där fick vi en ny lärarinna som hette Karin Nilsson och som också var en gammal tant, fast blid och vithårig och inte alls ett sånt rivjärn som Rosdalskan. Hon och jag kom relativt bra överens och under denna perioden var jag bäst i klassen. Men någon söndagsskolgosse var jag inte helt igenom i varje fall. Minst en gång blev jag luggad. Fröken Nilsson hade ett säreget sätt att bestraffa eleverna. Hon pratade alldeles lugnt och allvarligt med syndaren samtidigt som hon hårt drog i håret strax framför höger öra. Det gjorde fruktansvärt ont men om det var hårdragningen i sig eller hennes blida och allvarliga, nästan vänliga uppsyn, när hon gjorde det vet jag alltså inte. Det sades på bygden att hon hade favoriter bland barnen och förmodligen hörde jag då till dem, för jag tyckte då att hon var tämligen rättvis. Men en av pojkarna råkade alltid illa ut och fick ofta smaka rottingen. Vid en klassträff 50 år senare var han fortfarande upprörd över denna orättvisa.

Jag hade som sagt gott läshuvud och ansågs vara speciellt duktig i matematik. Flickorna i klassen kom ofta till mig och bad mig hjälpa dem med matteläxan vilket jag gärna gjorde. Att det bara vara flickor och inga pojkar tänkte jag aldrig på. Jag hjälpte dem gärna, talade om hur de skulle göra och varför de skulle göra så. Långt senare berättade jag

Fig 20. Storskolan i Strövelstorp Till vänster fanns klassrum för mellanskolan och storskolan, till höger bodde läraren.

det för Sune och han blev väldigt upprörd, han sa att då måste ju jag få hjälp av dem på samma sätt! Att man kunde hjälpa någon av snällhet eller som Emil i Lönneberga säger: Av sin godhet, fanns tydligen inte på kartan! Jag blev väldigt förvånad. Till saken hör ju att det absolut bästa sättet att lära sig något är att undervisa på det.

Jag berättade tidigare att både Mary och Sune var tämligen högerextrema. De röstade förstas på högern (som sedermera blev moderaterna) och avskydde socialdemokrater och kommunister. Jag misstänker att det kan ha varit en orsak till brytningen mellan Sune och Arthur, den senare var nog socialdemokrat. Våra kunder, bönderna i Ingelstorp med omnejd, var i regel bondeförbundare och de var nästan lika illa som socialdemokrater. Bondekooperationen och lokalföreningarna var ett djävulens påfund som hindrade hederliga företagare att tjäna en rejäl hacka på bönderna. Ja, ungefär så gick resonemanget. Men eftersom bönderna var våra kunder så höll man tand för tunga men inskränkte umgänget till ett minimum. Man höll sig för sig själva skötte sig själva och struntade i andra!

Mellanskolan tog emellertid slut och så började Storskolan, dvs klass 5-6. I Strövelstorp hade man ett skolsystem som jag tror hette B³ och innebar att två klasser läste ihop under två år. Första året läste vi femte klassens kurs andra året sjätte klassens eller möjligen var det tvärtom. Samma förhållande var det för övrigt i småskolan (klass 1-2) och mellanskolan (klass 5-6). Därefter fanns klass 7 som var den sista i folk-

skolan, men man kunde börja läroverket efter klass 6 och ta realexamen på fyra år och sedan ta studenten efter ytterligare tre år. Därefter var världen öppen och de allra duktigaste kunde börja på universitetet. Så långt tänkte inte jag, överhuvudtaget tänkte jag inte mycket på min framtid och vad jag skulle bli, förutom vetenskapsman! Men något med matematik skulle de nog bli.

I storskolan fick vi en ny lärare, Stig Edenfur. Den gamle gick precis i pension och Edenfur var alldeles ny. Fast vi hade den gamle i slöjd en termin men han pratade så otydligt att jag inte fattade vad han sa. Tror jag hyvlade på en plank, borrarade fyra hål i den, lackade och slipade och så hade jag en adventsljusstake! Edenfur var en bra lärare, rättvis och duktig men han hade ett hetsigt humör. En gång i slöjden skulle jag hyvla en bräda till 2 cm tjocklek, men i ena änden var den bara 1,5 cm. Edenfur upptäckte detta, slet loss brädan, skrek "Nej!!!!" så alla hoppade högt i luften och slängde brädan med stor kraft i högen för kasserat virke. Jag var inte någon snickare, blev aldrig någon sådan men inredde ändå själv en oinredd ovanvåning i ett hus i Lund ca 20 år senare.

En fördel med Edenfur var att man när som helst kunde räcka upp handen och kommentera det som han eller någon annan just sagt. Detta gjorde jag ofta och gärna på ett skämtsamt vis. Jag kommer inte ihåg något av mina egna skämt, däremot berättade läraren en gång om kupolerna i islam som kallades lökkupoler för de såg ut som lökar. En av mina kamrater, Bertil, räckte då upp handen och sa att det kunde vara rödbetor också!

Min tid i skolan i Strövelstorp var förhållandevis angenäm. Jag hade ingen hög status i klassen umgicks gärna med de som hade låg status men det fanns ett orosmoment: Ragnar!

Ragnar

En av mina skolkamrater i Strövelstorp hette alltså Ragnar. Hans pappa hette Tage och var den ende som kom körande med hästar till kvarnen. Varför han gjorde det vet jag inte, kanske var han konservativ, kanske älskade han hästar kanske var han snål jag vet inte. Ragnar och jag hade inte särskilt mycket kontakt med varandra i småskolan men i mellanskolan och ännu mer i storskolan hände det saker.

Jag var som sagt ganska duktig i skolan, tror att jag på mellanstadiet var bäst i klassen och detta gillade inte Ragnar och Ragnars föräldrar. De

ville att Ragnar absolut skulle vara bäst och då han alls inte var dum blev han snart bäst i klassen. Jag brydde mig inte, men det gjorde Mary desto mer! Ragnars och mina föräldrar hetsade oss till vara bäst och resultatet blev att vi avskydde varandra. Om jag kom hem med resultatet av ett prov så var Marys första fråga: Vad hade Ragnar? Hade han då bättre, vilket han i regel hade, så måste jag läsa ännu mer. Det skilde i regel väldigt lite men jag måste ändå plugga! Även om jag hade litet a så kunde det ju ha varit stort A.

Ragnar var intrigant och såg alltid till att han tjänade på det, ofta på bekostnad av de andra eleverna. Han ägnade sig åt regelrätt mobbning av mig, tog alla tillfällen i akt att prata skit om mig, kalla mig för öknamn och gärna hetsa andra mot mig. Jag var ju redan lite udda och det var då lätt att locka med sig de andra. Detta började i mellanskolan, fortsatte och utvecklades i storskolan och slog ut i full blom i läroverket. Jag höll ut i två år, men bestämde mig för att hoppa över en klass, klass 3⁴, för att slippa från Ragnar. Mary var med på det, inte för att jag skulle komma från Ragnar men för att jag skulle göra något som han inte gjorde. Så jag beställde Hermodskurser i alla ämnen och anmälde mig till tentamen i samtliga ämnen på hösten. Under sommaren satt jag med mina Hermodsbrev och läste in hela kursen. Jag fick inrätta ett kemilabb i ett ledigt rum i huset och höll på med starka syror och en massa andra farliga saker. Det var kul.

På hösten skulle jag då tenta i alla ämnen. Det gick bra, till och med i tyska, där läraren var skolans skräck. Hon hette också Mary Carlsson men stavade efternamnet med C, vilket också var hennes signatur och hennes vanligaste betyg. Då hon skulle gå genom resultaten efter skrivningen började hon med att skälla ut alla eleverna och hävdade att ingen av dem hade det minsta hum om tyska och att det inte var för inte som hennes signatur var C. Så gick hon genom uppsatserna en och en och avrättade njutningsfullt samtliga tentander. Ja, det var förstås en som hade 69 poäng² och vederbörande var inte helt och hållet hopplös. Men så kom jag som siste person och då sken hon upp och sa att jag inte var inkluderad i hennes tidigare fördömanden utan jag var en av de få som verkligen kunde tyska! Jag hade 56 poäng, var bäst i den tentaomgången och klarade alla de andra kurserna utan någon större

² Det var minuspoäng och vanligen hade man max 20. Stort A var noll poäng och litet a fick man vid 0-4 poäng ungefär.

sänkning av betygen. Oj vad jag var stolt då jag blev uppropad en klass högre än de andra och jag njöt av Ragnars förvåning och raseri då jag gick ut ur aulan innan han. Jag blev placerad i klass 5⁵a och där gjorde jag en viss succé. Mer om det senare.

Ragnar var duktig i idrott också, jag tror att 10-kamp var hans specialitet, men det var ett område jag höll mig borta från. Jag hade astma, vilket jag inte visste då, och kunde inte springa längre sträckor. Men hundra meter och höjdhopp var jag bra på, faktiskt bland de bästa i skolan.

Efter det att jag hoppat över en klass pratade jag aldrig med Ragnar, men han blev professor i matematisk fysik ganska många år innan jag blev det. Hans institution var våningen över min i Lund men vi sågs aldrig. Jo, förresten, någon gång såg jag honom på håll, en sjavig och slarvigt klädd figur med ett skägg stort som ett tomteskägg, fast spretigt och brunt. Han kunde skrämma slag på vem som helst.

Under den tiden byggde man ut järnvägen i Lund och Ragnar hade ett hus som då kom väldigt nära järnvägen. Det var en massa skrivelser om detta i tidningen, han skrev insändare, överklagade och levde rullan. Fast då hette han Bengt och inte Ragnar. Hur det gick vet jag inte.

Som ett sista kuriosum träffade jag i början av 2000-talet en väldigt trevlig ung doktorand på en konferens. Vi kom väl överens, han hade ett intressant avhandlingsämne och jag gav honom en del goda råd som han uppskattade. Men så kom jag att fråga honom varifrån han kom eftersom han pratade skånska. Han trodde inte jag kände till det men han kom från Häggarp i Strövelstorp och visade sig vara Ragnars son! Några år senare nämnde jag detta för hans handledare som klagade över att han ännu inte disputerat. Så det kan bli!

Reflektion

Nu när jag är klar med folkskolan, är på väg till läroverket i Ängelholm och vuxit upp så pass att jag kan hjälpa till i kvarnen är det läge att reflektera över vad jag blivit och vilka mina framtidsdrömmar är.

Drömde jag fortfarande om att bli vetenskapsman eller hade jag kommit på andra tankar? Förmodligen hade jag inga tanka alls om framtiden annat än att jag skulle studera. Matte ansågs vara mitt bästa ämne och det gjorde jag också så jag skulle bli något med matte. Men vad det fanns för yrken och vad som krävdes hade jag ingen aning om. Mary var däremot helt på det klara med att jag skulle läsa vid universitetet och kanske åka till Amerika men hon visste för lite om den akademiska världen. Så det viktigaste var mina studier, om jag behövde läsa så skulle jag göra det. Att hjälpa Sune med kvarnen skulle jag bara göra om jag hade tid. Men det tyckte jag att jag hade, på något vis kändes det skönt att ha jobbat i möllan eller slitit med säckarna ute på fältet.

När det gällde säden så upptäckte jag att jag hade en märklig förmåga. Jag kunde sticka ner handen i en säck med vete eller råg och på tiondelen när tala om vattenhalten i säden. Det var nämligen så att säden inte fick vara för våt när den lagrades i silon inne i staden. Då blev säden möjlig och det gick att använda den till människoföda. Vattenhalten fick vara högst 16.8%. Skördade man för tidigt eller om det hade regnat blev det högre vattenhalt och då fick bonden betala för torkning av säden. Vädret i september var alls inte pålitligt och det regnade ofta. Speciellt rågen var känslig för detta eftersom den hade långa strån som ofta lade sig ner i regnet och då började säden gro.

Vi hade en apparat som man kunde mäta vattenhalten med. Det var en mycket exakt apparat och samma sort som användes på laboratorium. Det fungerade så att man tog ett prov på säden malde det och vägde upp exakt 100 gram på en fin balansvåg, samma som apoteken använde. Denna hängdes upp på en våg inne i en ugn som värmdes upp till en bit över 100°. Då avdunstade vattnet i den malda säden och på en skala utanför ugnen kunde man se hur mycket lättare provet blivit. Den skalan angav vattenhalten i det ursprungliga provet. Processen tog minst en timme men var mycket exakt. I regel kunde dock bonden inte vänta så länge utan kände på säden och chansade. Ibland fungerade det, ibland inte. Jag upptäckte då att jag kunde känna på säden och

stort sett alltid ge ett korrekt värde på vattenhalten. Jag kunde absolut avgöra om den behövde torkas eller inte och jag kunde känna tiondelarna och säga att vattenhalten var 17,2% eller 17,1% eller rent av 17,4%. Hur jag kunde det vet jag inte och jag tvivlar på att jag kan göra det idag, men det var min andra upplevelse av tyst kunskap. Fast jag kände inte till begreppet då. Naturligtvis trodde inte vare sig bönderna eller Sune på mig eftersom de inte kunde begripa hur en sådan osnuten unge kunde veta det. Men jag visste och gladdes åt min förmåga.

Mary ansåg att hela världen hade sammansvurit sig för att jäklas med mig och henne så därför fick jag inte åka iväg på några aktiviteter eller leka med andra barn utom med grannens barn: Bernt som var lika gammal som jag, Bengt som var två år äldre och så lillasyster Berit som var två år yngre. Berit var för övrigt den första flicka jag kysste. De hette Nordström i efternamn. Deras pappa var ryktare hos storbonden i byn, Nils J Nilsson, som körde en flott Studebaker och var med i frivilliga bandkåren. De hade en dotter som var ett år äldre än mig och som hette Gunnel. I skolan var hon blyg och försagd men hemma hos Bernt & C:o var hon alldeles förbytt, skrek, domederade och skällde.

Barnen Nordström hade en härlig sammanhållning och åtnjöt en betydligt större frihet än vad jag gjorde. Bernt hade hyfsat med fickpengar och han bjöd alltid när ha köpte godis. Jag fick inga fickpengar och blev upplärd att pengar skulle man spara för att ha på banken och man skulle alltid se om sitt eget hus först. Det är en inställning jag än idag har svårt att komma från. Men för Bernt var det inget problem och det var jag avundsjuk på.

Någon tävlingsmänniska var jag inte heller. Jag hade absolut inget behov av att vara bäst, vilket Ragnar hade. Mary krävde dock att jag skulle vara bäst och hon blev besviken då jag inte var det. Men jag brydde mig inte. Det gjorde att förhållandet mellan mig och Mary inte var särdeles gott, varmt eller hjärtligt även om senare i livet påstod att jag var ett kärleksbarn. Tant Ebba visade verkligen sin kärlek men det gjorde inte Mary. Jag blev följaktligen en kall och egoistisk person som inte brydde sig så mycket om människor och förhållanden omkring mig. Fast det insåg jag inte förrän långt senare.

Läroverket

Sommaren 1959 gick jag och läste och blev konfirmerad. Dessförinnan hade jag faktiskt gått i söndagsskolan för Mary sade sig vara kristen och tyckte jag också skulle vara det. Prästen hette Tell och blev senare avskedad för att han förgripit sig på unga konfirmander. Jag märkte dock inget sådant, tvärtom framhöll han ofta att vi inte skulle berätta fräcka historier och att människokroppen var så vacker att den inte fick skändas på detta vis. När jag nu skriver detta, 65 år senare, inser jag att det var tydliga tecken på vad som komma skulle. Då tyckte jag det bara var tramsigt.

Då jag gick ut sjätte klass i folkskolan fick jag en premie, en aktie i någon sorts organisation, jag kommer inte ihåg vilken, men det var ett väldigt fint papper, det hade dock inget värde och jag tappade snart bort det. Men det var i praktiken biljetten till läroverket för alla som fick en sådan aktie fick börja på läroverket. I mitt fall blev det klass 1^{4a} vid Ängelholms högre allmänna läroverk. Det innebar att jag skulle ta realen på fyra år, men som jag sagt tidigare så klarade jag av det på tre.

Det var 12 km till Ängelholm så det innebar att jag fick åka buss dit. Den gick tio i åtta på morgonen och kom fram lagom till skolan började 8:20. Det innebar att vi som åkte med bussen var befriade från morgonsamlingen som började kl 08:00 och som hölls av någon kristendoms lärare. Det bads och sjöngs psalmer, för skolan på den tiden var kristen.

Jag kommer inte ihåg särskilt många av mina skolkamrater i den klassen. Där var förstas min plågoande Ragnar vars mobbning blev värre och värre. För att komma undan honom bestämde jag mig alltså för att hoppa över år 3⁴ och läsa in det under sommaren. Det har jag berättat om tidigare. Därutöver kommer jag ihåg en tjej som hette Lise-Lott men kallades för Lottie. Hon var jag förälskad i men det var inga ömsesidiga känslor. På något vis räknade Ragnar ut detta och det fick jag sannerligen äta upp. När jag gick i 24 var det klassfest med dans vid ett tillfälle och till min stora förvåning fick jag gå på den. Festen skulle hålla på till kl tolv på natten men Sune skulle hämta mig kl tio. Jag hade dansat rätt mycket med en tjej som hette Britt och när jag skulle åka sökte jag rätt på henne och sa att jag skulle åka. Då gav hon mig en kram och en kyss mitt på munnen. Men det fick inte Ragnar reda på.

Fig 21. F d Ängelholms Högre Allmänna Läroverk, numera Kulturskolan

De jag mest kommer ihåg från denna tiden var lärarna. Klassföreståndare första året var Nils Otto G:son Bergstrand. Han var ytterst sträng och formell och alla var rädda för honom. Men det visade sig bara vara en fasad, som han inte kunde upprätthålla och han blev en hyvens lärare, rolig, skämtsam och med distans både till sig och ämnet (som var geografi för övrigt). Senare berättade han med längtan om den tid då han var fruktad, fast med glimten i ögat.

Vår mattelärare hette Gränemark och hade två utstående tänder i överkäken så han kallades för Musen. Jag hade honom som mattelärare i gymnasiet två sista ringar så jag väntar med att beskriva honom till dess. Vår lärare i modersmål hette Louis Smith och var en äldre distingerad herre. I katalogen stod RVO efter hans namn, vilket jag tolkade som Riddare av VasaOrden. Han höll alltid handen mot väggen då han kom, kanske hade han svårt med balansen. I övrigt var han tämligen oförarglig. Det var likaså var kristendomslärare, Broman, som aldrig förhörde några läxor. Jag vet egentligen inte vad han gjorde eller sa på lektionerna, men han var omtyckt. Vi hade en engelsklärare vars namn

jag glömt, men en gång kom han till lektion iförd frack och hög hatt. Han slängde hatten i papperskorgen, portföljen på bordet och satte igång. Jag tror det kom fram att han varit på en begravning precis innan.

Jag måste i detta sammanhang också nämna rektorn, Nils Hansson. En medelålders reslig herre, alltid iförd ljusgrå kostym och med en oerhörd respekt! Det kunde ha varit hur stöjigt, stökigt och livligt som helst i ett rum men i det ögonblick rektorn uppenbarade sig i dörren och med sträng blick tittade ut över rummet blev det alldeles stilla och i varje fall bildligt tog alla av sig mössan och bockade. Han tittade ut över församlingen, vände sig sedan om och gick utan att säga ett ord. Han undervisade i grekiska och kunde ibland visa en helt annan betydligt trevligare sida. När vi skulle ta studenten var det förhör med censorer på förmiddagen, sedan hade vi en samling då denne rektor skulle gå genom det fortsatta schemat. Efter maten skulle då censorerna bestämma vilka som klarade sig och han trodde de skulle vara klara vid tre-tiden. Vi kunde ju komma tillbaka då "för det är väl alltid någon som klarar sig!". Denne man hade tydligen Mary kontakt med då jag frigjorde mig från hennes inflytande. Varför vet jag inte och lär aldrig få reda på det heller för båda är döda.

Klass 5^{5a}

Under sommaren 1961 läste jag alltså in klass 3⁴ med hjälp av en samling Hermodsbrev. Tentamina gick bra och jag räknade med att komma i klass 4^c till höstterminen. Det fanns tre parallella årskurser numrerade från a till c. De som gick i a var de duktigaste, de som gick i c var de mest problematiska och minst duktiga. Jag räknade med en klar sänkning av mina betyg och tänkte att jag hamnar i 4^c. Men icke, jag blev istället placerad i klass 5^{5a}. Vi blev uppropade årskullsvis och fick lämna aulan årskullsvis. Oj vad glad jag blev då jag såg Ragnars förvåning och hur förbryllad Lottie var. Nu gick jag in i en ny värld.

Och det var det bokstavligen. Klassen var väl sammanhållen, de hade ju läst tillsammans i fem år och rangordningen var klar. Nu kom det två nya till klassen, jag och Svante Nordin och vi blev bänkkamrater. Svante blev sedermera professor i idé och lärdomshistoria i Lund och en ganska välkänd profil i det akademiska Sverige. Jag tror han blev tämligen snabbt klassificerad som en ofarlig plugghäst medan jag var en annan figur. Klassens alfahanne, Per Fryksén, som spelade bas i ett

jazzband, utmanade mig genast. Men istället för att slåss eller brottas så fick jag det till att vi bröt arm och där slog jag honom förstås lätt eftersom jag var van att handskas med 80-kilos säckar och var mitt uppe i sädehösten där säckarna ofta vägde över 100 kg. Men jag hade inga som helst intentioner att utmana Pers alfahanneskap och vi blev goda vänner och jag blev accepterad i klassen. Naturligtvis var jag inte medveten om hierarkin utan var bara mig själv och blev accepterad som sådan. Jag och Svante blev goda vänner och deltog med liv och lust i de politiska debatter som förekom. Vi var båda antikommunister och kritiserade Sovjet. Sedermera blev jag miljöpartist och Svante blev vänsterdebattör. Ja, så det kan bli!

I början av terminen skulle vi göra en klassresa till kraftverket i Knäred och lära oss hur elektricitet producerades. Av detta kommer jag ihåg intet, däremot var resan dit och hem min inträdesbiljett i klassen. Av någon anledning kom det fram att man borde ha med sig alkohol att dricka. Det var vid denna tiden öl som man kunde köpa i en vanlig affär om man var över 15 år. Det var inte jag, men jag var storvuxen för min ålder och gick in i en affär i Ängelholm och köpte ett antal öl. Kommer inte ihåg hur många eller om det var samma dag vi skulle åka eller senare, men bodbetjänten var vänlig servil och trevlig och som i förbigående antog han att jag hade åldern inne. Jodå, jag var 16 år så jag och då påpekade han att det hade räckt med 15.

På tåget dracks det alltså en del öl och det var första gången jag drack det. Inget gott alls, men vad gör man inte för att upprätthålla skenet! Jag fick god kontakt med en som hette Bengt-Åke Bengtsson och som jag kom att ha mycket kul med i framtiden. I varje fall så renderade mitt öldrickande en viss status i klassen och jag blev accepterad av de flesta. Fast det fanns en person, Michael Treschow³, som hade svårt att acceptera mig. En gång sa han att om jag inte hade varit så stark så skulle han ge mig på käften! Varför vet jag inte, men vi undvek att ha med varandra att göra.

Jag och Bengt-Åke gjorde oss kända som lustigkurrar. Jag hade alltid haft lätt för att skämta till saker och ting och såg ofta det lustiga i olika situationer. Då jag inte tog mig själv på särskilt högtidligt allvar hade jag inga problem med att skämta på egen bekostnad. Man skulle kunna

³ Ja, det var han som blev VD för Elektrolux och styrelseordförande i en mängd bolag!

tro att detta blev en svaghet, men jag upplevde det snarare som en styrka. Folk insåg att de inte fungerade att mobba mig. Jag var förstas vid den tiden helt omedveten om detta och betedde mig bara som mitt vanliga förtjusande jag! Bengt-Åke och startade en skoltidning, jag faktiskt två stycken. Den första hette Tidningsbladet och gavs ut i realskolan. Den andra hette SÄD och gavs ut i första ring på gymnasiet. SÄD var den svenska stavningen av SAD på engelska som var en parafra på MAD. Jag var huvudredaktör och Bengt-Åke var chefredaktör eller möjligen var det tvärtom. Ett exempel på vad vi skrev kommer här:

ENVAR SIN EGEN REKTOR

Käre läsare! Du har säkert många gånger önskat vår högt ärade hr rektor till ett ställe, vars namn vi inte skall nämna. Men, käre läsare, har Du alltid handlat rätt? Tänk på att en rektor inte alltid har det så lätt. Vad? Du tror mig inte? Vill Du då att jag skall lära Dig hur lätt en rektor har det? Läs då vidare.

Fråga 1: Vad är en rektor?

Svar 1: En person, som sätter B i ordning.

Fråga 2: Vad är ordning?

Svar 2: Det begriper Du inte, även om jag talar om det.

Fråga 3: Vad är B?

Svar 3: SVENSK översättning av beta.

Fråga 4: Vad är beta?

Svar 4: En grekisk bokstav.

Fråga 5: Vad i herrans namn har det med rektorn att göra?

Svar 5: Rektorn kan grekiska.

Fråga 6: Varför då? Varför kan rektorn grekiska?

Svar 6: Fråga honom.

Fråga 7: Det törs jag inte.

Svar 7: Inte jag heller.

Fråga 8: Varför är rektorn rektor?

Svar 8: Instämmer.

Fråga 9: När får jag ett riktigt svar?

Svar 9: Om tre år.

(TRE ÅR SENARE)

Fråga 10: Varför kan rektorn grekiska?

Svar 10: Hans far var en gammal grek.

Fråga 11: Vad hette hans far?

Svar: 11: Sokrates.

Fråga 12: Kan rektorn något mer än grekiska?

Svar 12: Ja, latin.

Fråga 13: Kan han tyska också?

Svar 13: Ja.

Fråga 14: Är han då alldeles spritt springande galen?

Svar 14: Nej, nej och åter nej.

Fråga 15: Vem har sagt det?

Svar 15: Rektorn.

Fråga 16: När dör rektorn?

Svar 16: Rektorn står i sin egenskap av rektor över alla andra människor, och kan därför inte dö, även om han vill.

Fråga 17: Dö?

Svar 17: Ja

Fråga 18: Kan jag också bli rektor?

Svar 18: En knall-torsk kan inte bli rektor.

Fråga 19: Kan en rektor bli knall-torsk?

Svar 19: Under vissa förutsättningar.

Fråga 20: Vilka då?

Svar 20: Om han råkar ut för ditt frågande PUH.

Man ser klart att vi var inspirerade av Axel Wallengren även kallad Falstaff, Fakir. Men vi var även avantgardistiska poeter:

Flickan och Drängen

En ärtgrön piga tamhetsdansar på en äggrörsgul äng.
Hon väntar på en av oxkött gnistrande alldagsdräng.
Över henne vördnadssväva sharlakansgredelina måsar,
som flygsingla över fornväldens djupvisa åsar.

Tretusenfyrahundranittiosju toffelhjältar skräna av sorgefröjd
då skönhetspigian ser vandringsdrängen silversjunga på backens höghöjd.

En vindslusk leker med ädelhetsdrängens bildsköna lockar,
när videsbärande dräng över ett rödskönt smärtestup sig bockar.
Han törs icke oändlighetshoppa över smärtestupet fram,
fast han pärlemorstrånar att galgedingla i träpullspigans famn.

Stackars fan !

Jag kommer inte ihåg så mycket kring lärarna i 5^a. Den enda jag minns sådär ordentligt var klassföreståndaren Anna Hansson, en snäll och oförarglig gammal dam. Så hade vi en mattelärare, tror hon hette Märta Wigren men det kan ha varit tyskläraren i första ring eller biologilärarinnan på gymnasiet. I varje fall var jag duktig i matte men fick inte speciellt höga betyg eftersom jag gjorde många slarvfel. På provräkningarna hade vi 8 uppgifter i stigande svårighetsgrad och jag hade

alltid rätt på det 8:e. Var ofta den ende som hade det men på de andra gjorde jag en massa dumma slarvfel som drog ner betyget. Det där med att traggla sida upp och sida ner med samma sorts enkla uppgifter var dötrist. På en provräkning var jag faktiskt underkänd, fick BC. Läraren satte ett streck i nederkanten på C:et så det inte kunde ändras till ett a. Mary tolkade dock det som ett plus och B+ var ju inget bra betyg, men det var ju bara på en provräkning och det var slarvfel.

1962 tog jag realen och det firades med stor fest både i skolan och hemma. Idag motsvarar det att gå ut nian i grundskolan. Då var det stor högtid, utsläpp med uppvaktning, blommor och ballonger och så fick man rätt att bära en realskolemössa som i princip var en grå studentmössa. Min studentmössa har jag kvar, den ligger i ett skåp någonstans, men realskolemössan är försvunnen.

Efter uppvaktningen på skolgården åkte vi i kortege (dvs på en vagn efter en traktor) genom staden och mottog mängdens hyllningar. Det var en stor händelse i den lilla lergökstaden Ängelholm, nästan lika stor som studentexamen.

Efter kortegen åkte vi hem, jag fick en massa blommor och pengar. Och ballonger! Jag tror vi åt något men kommer inte ihåg vad och så dracks det kaffe och åts tårta. Fast jag drack inte kaffe då så det blev lemnad istället. Efteråt skulle det tas kort och det var

Fig 22. Utsläppt med real-examen.

Fig 23. Nybliven realist uppvaktat av måttligt glada kusiner.

både individuellt och kollektivt. Speciellt populärt var att ta en bild av några som satt i en soffa och så stod jag bakom och såg glad ut. Både Mary och Sune, farmor och farfar och kusinerna blev förevigade på detta vis. Här visar jag kusinerna (fig 23), men de var måttligt glada. Ja, det var egentligen allihop, de ser väldigt allvarliga och sammanbitna ut. Det är bara jag som ler och är glad. Efter realskolan var det dags för gymnasiet och jag valde förstås reallinjens matematiska gren eftersom jag ansåg mig vara snudd på mattegeni.

Gymnasiet

Högre allmänna läroverket i Ängelholm bestod vid denna tiden av tre byggnader: Huvudbyggnaden som vi ser på fig 21 där det fanns realskola, aula, gymnastiksal och matsal. Sedan fanns den gamla skolan (uppförd 1894) där det i huvudsak var förvaltning men det fanns också ett par klassrum på nedre botten (fig 24). När jag gick i 2⁴ hade vi vårt klassrum där. Bakom gamla skolan fanns gymnasiet, ett modernt trevånings i gult tegel. Innerväggarna i korridoren var gjorda av perforerat tegel vilket gjorde att det nästan inte fanns något eko. Det gjorde att ljudnivån var behaglig även om det kändes som om man hade bomull i öronen.

Fig 24. Gamla skolan i Ängelholm.

Jag tror att något år senare byggde man ett nytt hus till gymnasiet, fast det kan ha funnits där redan då jag började. Det låg bortom det gula huset och har nu byggts till så det är dubbelt så stort och innehåller hela gymnasiet. Kallas numera för Rönnegymnasiet. Som man ser på fig 25 är taket platt och det fanns en brandstege på den borte gaveln. Den slutade en bit ovanför marken men inte högre än att man enkelt kunde ta sig upp på den. Vi var naturligtvis några nyfikna som gjorde det bara för att upptäcka att det var väldigt smutsigt på taket. Men de som stod på marken nedanför uppgav små förskrämda rop och då ställde jag mig precis i hörnet och långt ut att man såg skorna sticka ut över takkanten. Jag lutade mig lätt framåt och viftade med armarna så det såg ut som om jag höll på att tappa balansen. Naturligtvis hade jag full koll och inte en tillstymmelse till svindel. Men fick en viss status.

Mina riktiga kusiner

Vi måste köpa en del skolmaterial själva. Bl a rit- och skrivmaterial. Det gjorde man på Killbergs bokhandel som vid terminens början var knökfull med läroverkselever som skulle ha pennskaft, pennstift av olika slag, suddgummi, vinkelhake och inte minst 8 ark papper i A3-format som skulle användas för skisser. När jag står där och ser vilsen ut kommer det fram en tjej till mig och frågar: "Är du Per Edvin

Fig 25. Ängelholms gymnasium som det såg ut på 60-talet. Den röda byggnaden fanns inte och den blågrå var ungefär så stor som på bilden. Längst till höger skimtar den gula byggnaden som då var gymnasium.

Henning Flensburg?" . Det kunde jag ju inte förneka och då sa hon: "Hej, jag heter Birgitta och är din kusin!" Jag höll ju på att få dåndimpen. Intill den dagen, timmen och stunden hade jag inte haft en tanke på att jag kunde ha riktiga kusiner! Jag blev ju alldeles förstummad och Birgitta försvann snabbt i trängseln. Vi gick inte i samma klass, jag tror hon gick en klass över mig men vi tog studenten samtidigt. Det visade sig sedan att i parallelllassen gick hennes lillebror Theo. Det fanns två barn till i den barnaskaran Gertrud och Ville. Deras pappa var Peter Flensburg, min mammas bror, landskapsmålare som bodde i Vejbystrand med sin hustru Ingrid.

En gång träffade jag hennes mamma på torget i Ängelholm. Vi hade en välgörenhetstillställning som kallades "dagsverke" då vi skulle samla in pengar till någon organisation. Jag stod då på torget och försökte sälja tavlor som eleverna hade gjort. Bl a var där en väldigt fin tavla som Birgitta hade gjort. Det kom en äldre dam och var intresserad av den och jag bredde på med allt säljsnack kunde komma på och hävdade att detta var en alldeles unik chans att komma över en tidig Flensburg. Den kunde vara värd miljoner om 50 år! Det visade sig att damen var Birgittas mamma och det var första gången vi träffades. Det blev några gånger senare.

Jag umgicks inte så mycket med mina kusiner på läroverket men i Lund träffades jag, Birgitta och några av hennes väninnor ganska ofta under en period. Vi har också som vuxna haft sporadisk kontakt. Birgitta blev konsthallschef i Norrköping och sedan i Göteborg.

Språk

Vi läste tre språk: Engelska, som jag började med redan i femte klass, tyska som jag tror jag började med i 1⁴ och så franska som jag började med i första ring. Det var nog ingen valfrihet utan dessa var språken och de var obligatoriska. Tyskan läste jag bara till och med första ring, franskan till och med andra men engelska fanns med hela tiden. Jag är ingen språkbegåvning men lyckades få godkänt i alla språken, i engelska fick jag till och med Ba vilket med A-F skalan svarar till ett D. Hur det gick ska jag berätta om senare.

Språkundervisningen hade tre element:

- Glosor
- Grammatik
- Skrivning

De lästes var för sig och ingen större vikt lades vid att man skulle lära sig prata språket och göra sig förstådd i landet. Glosor pluggades som utantilläxa, grammatiken bestod av regler och undantag och det exemplifierades med väl valda men högst onaturliga exempel. Vi brukade säga att den tyska grammatiken hade bara regler, den franska hade både regler och undantag medan den engelska hade bara undantag. Följaktligen var den tyska grammatiken värst, för man kom ju inte ihåg alla regler. I dess förord hade författarna visligen förklarat att "elevernas förmåga att glömma var tyvärr en faktor att ta med i beräkningen". Men hur man beräknat detta framgick inte.

Tyskan klarade jag acceptabelt trots grammatiken. Det berodde nog på att tysklärarinnan var Svantes mamma och hon kände ett visst ansvar för mig eftersom jag tagit om hennes Svante. Det hade jag iofs inte alls, för Svante kunde utmärkt väl ta hand om sig själv, men hans mamma fick gärna tro det om jag därmed kunde få bättre betyg. Engelskan hade jag inga problem med, låg på ett stadigt B hela tiden, men franskan hade jag problem med. Jag läste om en metod som kallades Naturmetoden och där man lärde sig ett språk utan att plugga glosor eller grammatik, precis som man gjorde när man lärde sig prata som barn. Jag

tjatade till mig en sådan kurs och den bestod av tolv tjocka häften med fransk text som man skulle läsa. Någon översättning gavs inte utan betydelsen fick framgå av sammanhanget. Det berättades om Herr Duval, som var en man och fru Duval som var en kvinna. De hade en trädgård med höga träd och Herr Duval hade en månads semester i augusti. Han tyckte inte det var mycket. På detta vis lärde jag mig prata franska utan att först ta ut satsdelar, fundera på genus eller om det kanske var något undantag utan jag bara pratade på. En gång, det borde ha varit i början av december 1963 kom en fransman till klassen och skulle bara prata franska med oss. Det gick trögt för det var i stort sett bara han och jag som pratade. Men vi hade det ganska trevligt men den riktige läraren var inte där vilket retade mig ofantligt. Hade han varit det hade jag fått Ba, nu fick jag bara B.

Lärarna

Denne lärare hette Lundell och var klassföreståndare. Han var ytterst systematisk. Han hade skrivit upp vad han skulle säga på ett dubbelvikt A-papper (alltså i A6-format) och strök över det när han hade sagt det. Hans lektioner var planerade med sekundprecision, precis när han var klar ringde klockan. Fast en gång hade han räknat fel och hade två minuter till godo. Då berättade han om sin samling klassisk musik, att han hade tre register: ett på titlarna, ett på kompositörerna och ett på artisterna. Och det var register på papper, inte på dator!

Vår mattelärare i första ring hette Isaksson och hade den egenheten att han alltid tittade snett upp i taket då han förklarade något. Han var snäll och gjorde inte mycket väsen av sig. Det gjorde däremot hans efterföljare i andra och tredje ring, Ingvar Gränemark, som jag hade haft tidigare i fysik. Som pedagog var han nog inte särskilt framstående, ja det var för övrigt ingen av de ordinarie lärarna, men Ingvar hade humor och retades gärna med oss. Text meddelade han resultatet

Fig 26. Ingvar Gränemark, 89 år.

av en provräkning på följande sätt: "Svaren sönder faller i tre kategorier: De usla, de urusla och så Blad!" Blad var en av eleverna som inte tog särskilt hårt på skolan. Han var trevlig, ganska populär, busig på ett trevligt sätt, t ex hade han en gång släppt in två fiskar i en liten damm som fanns på skolgården. Men jag tror inte han hade något godkänt betyg och det brydde han sig inte om. Gränemark kunde citera många dikter och då inte bara från början utan även plocka ut ett lämpligt citat mitt i. En av hans favoritförfattare var Cello och Ingvar citerade gärna hans ordlekar t ex titeln på en bok: Lätta tankar som lättat ankar. Detta inspirerade mig till att skriva vers, både med alliteration, inrim och slutrum. "Pers perversa pärsar på versar" kallade jag dem. Tror inte jag har någon kvar och nu har jag tappat den förmågan. Jag hade lite kontakt med Ingvar i början av 2010-talet. Han kom ihåg mig men vi lyckades inte träffas och förra året dog han.

Vi hade en ny kristendoms lärare, Bertil Lohmander, som var känd som skolans skräck. Stor kraftig och omfångsrik karl med en smal tunn fru, de såg ganska omaka ut men vem vet, de var kanske lyckliga. Lohmander hade ett förfärligt humör som skrämde vettet av de stackars eleverna, men vi märkte inget av det. Han satt helt lugnt och fridfullt och berättade om de kulturella och religiösa strömningar i Sverige främst under 1800-talet. Då och då kastade han ut en fråga och jag kom snabbt underfund med att om jag inte visste det rätta svaret kunde jag alltid gissa på Samuel Ödman. Även om det inte var rätt så tyckte i regel Lohmander att det var en bra gissning.

Ett av åren på gymnasiet läste vi filosofi och då hade vi en som hette Lindström. Han var fil lic och brukade gå med eleverna på rasten och fortsätta diskutera med dem där. Man kunde säga "du" till honom utan problem, alla de andra var "magistern" eller "fröken". Men när man tagit studenten så var traditionen att man blev du med sina lärare. Lindström var en trevlig lärare och han väckte mitt intresse för filosofi. På något vis kom jag att stå vid ett vägval: Matematik eller filosofi? Jag var dock inte medveten om det förrän flera decennier senare. Men det visade sig genom att jag undvek att läsa någon som helst filosofi innan jag blev tvungen i samband med mina doktorandstudier. Men då slog det till ordentligt!

Vår kemilärarinna var en hopplös pedagog. Hon kunde inte förklara någonting och i princip var det under en enda lektion som hölls av en vikarie, Sven Hernborg, som jag lärde mig kemi. Han förklarade vad

en mol var och visade hur vi skulle använda detta begrepp. Efter detta var jag en jäkel på att lösa redoxekvationer och fick höjt betyg i kemi. Sven var dock inte adjunkt som de andra utan bara folkskollärare. Det var det första knäcken i min tro på den formella kompetensen.

En annan av våra lärare hette Evy Olsson och var ganska ung i likhet med Gränemark. Vi hade henne i svenska, både språket och litteraturen. Skriva var jag duktig på och roade mig med att skriva uppsatser i olika stilarter: Isländska sagor, Stig Dagerman och Selma Lagerlöf. Ett av ämnena i studentuppsatsen var att presentera en teaterpjäs. Tanken var att man skulle recensera någon välkänd men jag skrev istället en skämtsam introduktion till en pjäs jag själv skrivit. Lärarinnan blev helt förfärad och betraktade det som missuppfattning men det kom påbud från skolöverstyrelsen att det var OK att skriva om en egen pjäs. Jag undrar vad pjäsen handlade om, det har jag alldeles glömt!

I svenska litteraturen sysslade vi med diktanalyser och där uppkom ett mönster på lektionerna. Det blev en dialog mellan lärarinnan, en elev som hette Håkan och en annan som hette Susanne. Lärarinnan hade läst en bok av Lagerkrantz och redogjorde för hans tolkning, Håkan hade läst en bok av Fredrik Böök och redogjorde för hans tolkning medan Susanne hade läst en bok av Juhlin och redogjorde för hans tolkning. Medan dessa höll på att redovisa och diskutera dessa uppfattningar hade jag hunnit läsa genom dikten och kom med en helt egen och helt annan tolkning. Jag fick bra betyg på det viset utan att egentligen anstränga mig.

Kamraterna

På gymnasiet fanns inte den rivalitet som det fanns i realskolan. Vi betedde oss som vuxna, mobbade inte någon, inte ens Blad, utan vi läste och pluggade och hade våra styrkor och svagheter. Ovan nämnde Håkan var duktig i kemi, han blev sedermera professor i ämnet och ledamot i Vetenskapsakademien, Susanne blev läkare. En annan av oss hette Bengt och han hade ett otroligt hästminne. Han kunde tyska grammatiken utan och innan och hittade tre fel i den. Han blev professor på Lunds tekniska högskola, vet inte i vilket ämne. Av de 25 eleverna som gick i min klass blev alltså minst tre professorer, kan ha varit någon jag glömt, och det är ju rätt bra.

Bengt-Åke gick också reallinjen men den biologiska grenen så vi var bara klasskamrater första ring. Då gav vi ut ovan nämnda skoltidning

men sedan skildes våra vägar åt. Numera äger han Heagården utanför Munka Ljungby där han sjunger, spelar dragspel och berättar historier för besökare. En sysselsättning som nog passar honom som hand i handske.

Spela teater

I första ring hade vi en teckningslärare som hette Stig Hernborg (vet inte om han var släkt med kemiläraren) och han startade en teaterförening som hette Forum. Hur det gick till vet jag inte, men jag kom med i den trots Marys och Sunes motstånd. Första pjäsen vi skulle spela var "Så tuktas en argbigga" av Shakespeare och jag var argbiggans pappa som girigt räknade in den fantastiska hemgift hans dotter skulle få. Stig hyrde kläder från Skansens klädkammare så vi hade riktiga kostymer. Jag har senare sett de kostym jag hade som Batista Minola i en gammal stumfilm där den bars av Kristian II.

Argbiggan, Katarina, spelades av en tjej som hette Gisela och var helt underbar i den rollen. Hon var i verkligheten också en argbigga med hetsigt temperament och de flesta killarna var förälskade i henne. Jag också, men inte så mycket. I en av scenerna skulle Batistas yngsta dotter Bianca bli kysst av en friare, Lucentio, som spelades av Bengt-Åke. I början var de blyga och det var väldigt försiktiga pussar som utväxlades men de blev allt bättre och bättre. Till sist sprang de omkring och pussades även utanför scenen.

Vi spelade pjäsen för publik på en riktig teater och det skrevs om den i tidningen och vi fick bra recensioner trots att vi pratade skånska. Så vi fortsatte även terminen därpå och gav då "Den inbillade sjuke" av Molière. Även i denna uppsättning var jag med och spelade Beralde, den

Fig 27. Jag längst till höger som Beralde, den inbillade sjukens bror, som tvivlade på läkarvetenskapen.

inbillade sjukes bror, som menade att skulle man bli frisk skulle man undvika läkare. Han hade många förnuftiga argument som på den tiden säkert stämde. Molière var ju skeptisk till läkare. Om man överanalyserar detta kan man säkert hitta en del av min skepsis mot Vetenskapen i denna pjäs. Men jag hade absolut inga sådana tankar. Även denna pjäs blev en framgång och tidningen gjorde ett nytt reportage (fig 27). Men efter detta blev det inget mer, jag tror Hernborg försvann från skolan.

Som vanligt i Molières pjäser spelade tjänsteflickan en viktig roll. Hon spelades av Pia Strandqvist också en fenomenal skådespelarprestation, Pia bar som klippt och skuren för den rollen. En av Argans (den inbillade sjuke) döttrar hette Angélique och hon som spelade denna roll (har tyvärr glömt vad hon hette) var väldigt nervös och ville tvunget att jag skulle sitta och hålla henne i handen. Helst satt hon i mitt knä. Att det kunde betyda något mer hade jag inte en tanke på.

Studenten

Den 21 maj 1965 tog jag studenten. På den tiden var det en allvarlig sak och det fanns möjlighet att kuggas. Faktiskt var det en tjej som räknade med att inte klara sig men så gick det bra i alla fall och familjen fick rusa ut och köpa studentmössa i all hast. Vi andra fick vänta tills det var klart innan vi fick springa ut.

Man kom upp i olika ämnen jag tror det var tre stycken och blev då utsatt för ett förhör av den ordinarie läraren. Men närvarande var ett par censorer, förmodligen personer från något universitet, som skulle övervaka det hela och förmodligen ha ett avgörande vid tveksamma betyg. Jag kom upp i geografi, engelska och ett ämne till som jag glömt. Innan vi hade examen gick geografiläraren genom vilka frågor hon ämnade ställa på examen och vem som skulle få frågan. Vid examinationen såg hon vitt och brett över klassrummet innan hon till synes slumpmässigt hamnade på precis den utsedde eleven.

I engelska var det en text vi skulle läsa och översätta. Eftersom vi var reallinjens matematiska gren så fick vi ett stycke ur Bertrand Russells bok "Relativitets teorins ABC", en bok jag hade läst och hållit föredrag om redan i 5⁵. Jag hade kämpat med den så länge att jag nästan kunde den utantill. Följaktligen gick förhöret bra, jag kunde till och med en del ord som klassens engelska ljus (som fick stort A) inte kunde. Jag fick Ba.

Fig 28. Mary, jag och Sune när jag tagit studenten.

Vid utsläppet kom en massa folk och hängde blommor om min hals, jag hissades och blev inbjuden till en mängd kalas. Sedan åkte vi runt i staden i kortege, på samma sätt som vid realen men den här gången sjöng vi studentsången: "Sjungom studentens lyckliga dar". Den moderna, vulgära versionen var ännu inte uppfunnen. Efter att ha visat upp våra fina vita mössor för Ängelholms invånare åkte vi hem till Ingelstorp där slakten väntade. Där tog man många bilder men märkligt nog hittar jag bara fig 28, som tekniskt är ganska dålig. Men vi var i alla fall glada alla tre.

Till min stora förvåning fick jag sedan åka med en kamrat som hade körkort och kom och hämtade mig och så åkte vi runt till våra kamrater. Jag hamnade även hos min kusiner i Vejbystrand där Birgitta spillde tårta på min nya kostym. Jag kom hem klockan två på natten och blev inte utskälld, bara välkommen! Några dagar senare åkte vi till Hedströms foto i Åstorp där jag blev fotograferad i full mundering.

Fig 29. Jag med studentmössa.

Några dagar senare var det studentbal på Klitterhus. Även dit fick jag åka. Vi åt mat och jag beställde in champagne efteråt. Sedan satt vi i personalens krypin och drack sprit eller annat där. Jag antar att man inte ville ha oss ute bland gästerna eftersom det bland oss fanns dem, bl a jag, som var under 18 år. Sedan satt jag och en tjej och kysstes hela kvällen.

Militärtjänst

Vid den här tiden gällde allmän värnplikt i Sverige och vid 18 års ålder var alla män tvungna att göra militärtjänst i minst 9 månader. De som hade otur kunde åka på en underofficersutbildning som varade i 15 månader. Underlaget för detta och vilket truppslag man skulle placeras i var mönstringen som skedde en tid innan.

Det var ett gäng som åkte runt och mönstrade blivande 18-åringar. Det innebar att man blev läkarundersökt, vägd och mätt samt intervjuad av en psykolog. Jag tror att det hela blev uppskjutet ett år för oss som gick på gymnasiet för vi skulle ta studenten först. Mönstringen skedde klassvis. Vi samlades i en lokal och fick klä av oss alldeles nakna. Så blev vi vägda, mätta, fick synen och hörseln kollad. Det sistnämnda gick så till att den som testades fick ställa sig vid ena väggen och så ställde sig rustmästaren vid den andra och viskade "15". Svarade man då "15" hörde man bra. En av oss påpekade lite försynt för rustmästaren att han kanske borde variera sig och då använda han olika siffror.

De flesta ville komma så lindrigt undan som möjligt och siktade in sig på att bli vanliga soldater med 9 månaders militärtjänst. Men vi studenter ansågs vara mer användbara och man tog gärna ut oss till underofficersutbildning på 15 månader. Jag såg detta som en möjlighet att komma hemifrån så jag ansträngde mig inte för att vara dummare än jag var. Och jag blev uttagen till 15 mån utbildning till stabsunderofficer vid pansartrupperna. Jag tror man i viss utsträckning kunde välja och då fysisk aktivitet inte var min starka sida tänkte jag att stab kunde vara bekvämt. Dessutom var den utbildningen i Strängnäs så jag kom garanterat hemifrån.

P6, grundutbildning

Min grundutbildning på 3 månader skulle jag göra på P6 i Kristianstad. Vi var några stycken som skulle göra det och det fanns alltid någon som hade bil och som man kunde åka med. Tror vi hade en uppsamlingsplats nånstans. Vi betalade alla en slant, kommer inte ihåg hur mycket det var. Halvvägs till Kristianstad låg Tyringe och där fanns en korvkiosk som hade ett särskilt sorts mos, det smakade selleri och många tyckte om det. Ganska ofta stannade vi där och tog en korb med mos.

Regementet låg i Näsby i utkanten av Kristianstad. Det är numera nerlagt och Högskolan Kristianstad har istället sina lokaler där. Det var en helt ny värld man trädde in i med helt nya och alldeles oeftergivliga regler. Jag hade inga större problem att anpassa mig och lyda, det var jag van vid sedan tidigare, men det fanns dem som absolut inte kunde stå ut med att bli kommenterade att stå i givakt eller att göra honnör åt alla befäl. Dessa borde ha blivit utsorterade tidigare men ett par stycken blev det nu.

Fig 30. Dåvarande kanslihuset på P6.

Den grundläggande utbildningen innebar att man skulle lära sig hälsa, marschera i takt, skjuta någorlunda i prick, ta sig fram på en hinderbana, åla medlest hasning, orientera sig i terrängen, gräva skyttegropar, sätta upp tält och övernatta i dem, åka runt i bilar, mest den s k Valpen, göra vapenvård, dito persedel och lägga sig kl 22 och stiga upp kl 06:00, bädda sängen, hålla ordning i skåpet. Plus något till som jag glömt. Ibland hade vi kvällstjänst och gav oss ut på ängarna kring Araslövssjön för att göra något. Jag kommer ihåg doften av daggvätt gräs som var alldeles bedövande och nästan var andaktsfull.

Under helgen åkte vi hem, men under veckan bodde vi på vårt kompani i ett logement som rymde ca 20 sängar som stod i två våningar. Var och en av oss hade ett grått plåtskåp ca 2 m högt och 4 cm brett. Det skulle låsas med hänglås och nyckeln skulle vi lägga under huvudkudden. Där kunde ingen hitta dem sa befälet. Vi var måttligt övertygade. Sängen skulle bäddas med en gång och överlakanet skulle vara så sträckt att om lade en enkrona på det skulle den studsas i en vecka. Jag såg aldrig någon lyckas med det.

Strängnäs P10

Efter grundutbildningen i Kristianstad blev det så dags att åka till Strängnäs och bli utbildad till stabsunderofficer. Det var en ny befattning och när vi senare skulle göra trupptjänstgöring var det inte många befäl som visste vad vi skulle göra och vi aktade oss noga för att tala om det. I Strängnäs samlades ett gäng från Boden i norr till Ystad i

söder för att lära sig mysterierna bakom stabsunderofficersyrket. Det handlade om att plasta in kartor, rita in truppositioner på dessa kartor, leda trupper för vi skulle vara plutonbefäl när vi var färdiga, beräkna radioaktivt nerfall, skydda oss mot biologiska och gasangrepp och så orientera sig i den sörmländska terrängen.

Förhållandet till civilbefolkningen var väsentligt annorlunda i Sörmland och i Skåne. Om vi körde på en bondes vångaväg i Skåne kom han ut och skrev upp numret på bilen för han ville ha ersättning för att vi slet på hans väg. I Sörmland råkade jag en gång förirra mig in en villaträdgård under en orientering. Då öppnades ett fönster i huset och en dam frågade: "Vill du ha kaffe?". Självfallet ville jag det.

Apropå orientering och fysisk träning var det inte min starka sida. Väldigt ofta handlade det om att springa minst 2 km. Det kunde inte jag för jag hade astma. Det visste jag inte då men jag visste att jag blev spyfärdig efter ett par hundra meters springande. Befälet trodde förstås att jag bara var lat och sa jag skulle träna mer. Det gjorde jag inte. Värst var orientering. Då rörde det sig om långa sträckor och ingen trevlig terräng alls. Men jag var duktig på att läsa kartan och hittade i regel alla kontrollerna även om det tog en timme längre tid än för de andra. Vi var ett gäng som packade kartfodralen fulla med kex och saft när vi gav oss ut. En gång gick banan i cirkel och man kunde ta en genväg om man skippade kontrollen längst bort. Det gjorde några stycken och som straff fick vi göra om den några dagar senare. Det är en vacker dag, solen sken, det varmt och gott och alla de andra var avundsjuka på oss.

I fysträningen ingick också en del idrott: 100 m, höjdhopp, längdhopp och 400 m. Vi var fyra och fyra som gick runt på dessa stationer och jag hamnade av någon slump samman med plutonens bästa löpare. När vi skulle springa 100 m skakade sergeanten som ledde det hela på huvudet och sa nånting om att Flensburg hade hamnat i fel sällskap. Det stämde, men inte på det viset han tänkt sig för jag vann överlägset. Samma med höjdhopp och längdhopp. Så var det 400 m och till min stora förvåning kunde jag springa hela sträckan och jag gjorde det på 61 sekunder. Men så trött hade jag aldrig tidigare varit. Tack vare dessa heroiska insatser blev jag godkänd i fysträning.

Det var några matematiker bland oss i Strängnäs och en gång använde vi våra kunskaper till befälens förvåning. Det var en lektion där vi skulle lära oss beräkna radioaktivt nerfall. Det var mycket lätt: Man

hade en mall av plast som man lade över explosionen och i vindriktningen och så fanns det markeringar där man kunde se hur det radioaktiva molnet spridde sig. Däremot kunde man inte på ett enkelt sätt avläsa styrkan i avfallet. Nu kom jag ihåg en formel från fysiken som kunde användas för att beräkna styrkan i nerfallet. Den var ganska invecklad men jag lyckades koppla ihop den med schablonen vi hade och kunde även beräkna styrkan i de radioaktiva nerfallet. Detta gjorde jag på lektionen och blev så fascinerad att jag inte brydde mig vad sergeanten sa. Det märkte han ju och bad mig att komma fram till tavlan och redogöra för vad jag sysslade med. Han tänkte att jag skulle bli bortgjord på något vis, men jag märkte inte det utan klev glatt fram till tavlan och började förklara mina tankar. De övriga matematikerna hängde på, de upptäckte en del felaktigheter och vi fick fram en riktigt bra formel till sist. Sergeanten var märkbart tyst efter det.

Flickorna i Strängnäs

Militärtjänsten var uppdelad i fyra perioder:

1. Grundutbildning som soldat å P6
2. Grundutbildning till stabsunderofficer P10
3. Trupptjänstgöring P10 som korpral
4. Trupptjänstgöring P6 som korpral

När jag var på P10 kunde jag inte åka hem över veckoslutet utan det fick vara vid större helger. Då fick vi betalt för resan och utmaningen var att hitta en väg som tog så lång tid som möjligt för att vi skulle få mer traktamente. Skulle jag följa de statliga reglerna tog resan från Strängnäs till Strövelstorp en god bit över 12 timmar för jag var tvungen att övernatta i Södra Varalöv. Där fanns inget hotell men vi fick natttraktamente för att ordna övernattnings själva. I verkligheten hämtade Sune mig i Åstorp.

Som på alla andra regementen fanns ett soldathem i Strängnäs. Föreståndaren där hette Pelle och han hade en dotter som hette Ingrid och var ungefär lika gammal som jag. De av oss som stannade över veckosluten blev bekanta med Ingrid och alla hennes kvinnliga bekanta. Det förekom förvisso en del förälskelser, bl a från min sida i en flicka som hette Gittan men inte alls i den omfattning man skulle tro. Precis som i skolan fick jag ge privatlektioner i matte till en hel del av flickorna. En av dem bodde i en liten by utanför Strängnäs, som hette Härad och följaktligen kallades jag för Häradsbetäckare av mina medsoldater. Det

var inte alls fråga om något sådant, men jag protesterade inte alltför mycket. Det tog slut med Gittan och så blev jag ihop med en som hette Barbro, men det tog också slut. Jag träffade också en rolig tjej som hette Maud och som var full av roliga upptåg. Jag hängde mer än gärna på och vi hade mycket kul ihop. Vi brevväxlade några år efter militärtjänsten och återupptog faktiskt kontakten för några år sedan. Men det var aldrig nånting mellan oss, vi var bara vänner.

Supande

Det är ofrånkomligt att komma in på supande när man pratar om militärtjänsten. Fulla bassar är i det närmaste ett axiom, men jag är rädd att jag gör läsaren besviken: Det var inte särskilt mycket supande under den tid jag gjorde militärtjänst. Visst dracks det och visst var det de som blev fulla men inte så det störde direkt. Bland befälet förekom det också en del drickande. Jag kommer ihåg en kapten i Kristianstad där man kunde mäta nykterhetsgraden i hans bakåtvinkel. Ju längre det led på dagen och desto fler besök han gjort på officersmässen desto mer bakåtlutad gick han. Men han var aldrig otrevlig.

Det var i Strängnäs och under helgerna som det dracks. Jag köpte stort sett bara whisky, Grants, Johnny Walker Red label och andra i de kvaliteten. Tomflaskorna hade jag äppeljuice i. En söndag var det inspektion på luckan. Det var löjtnant Landsmeer, världens värsta stridis som gick omkring i ridbyxor och piska. Han var blond och blåögd, såg ut som den ideale tyske ariern. När han såg mina whiskyflaskor i mitt skåp spreds sig ett diaboliskt leende över hans ansikte och han sa något om kommande arrest. Jag spelade förstås oförstående och tog han fram i whiskyflaska höll den mot mig och skrek: "Och vad är det här då?" – "Äppeljuice" svarade jag och då blev han tvungen att öppna buteljen, lukta och upptäcka att jag pratade sanning. Han kunde ha frågat varifrån jag fått buteljen men det gjorde han inte utan han gav mig den och gick sedan. Men en bit in i skåpet stod en likadan flaska men med annat innehåll. Det skulle vara till kvällen.

I Kristianstad hade vi en del fältmanövrar i Rinkaby och Ravlunda. I Rinkaby fanns det baracker vi kunde bo i, men i Ravlunda bodde vi i tält. I båda fallen värmdes boendet upp med en kamin som det måste finnas en eldvakt till. Som korpral var det min uppgift att göra upp en eldvaktslista och jag tog alltid vakten på kvällen mellan tio och tolv för då kunde jag sova till sex på morgonen. I Ravlunda hade vi elbelysning

i tälten istället för brandfarliga fotogenlyktor. En kväll var vi några stycken som hade varit i Simrishamn och festat och kom hem lite innan tolv på natten. Då var det alldeles mörkt i lägret och dag officeren sprang omkring och visste inte vad han skulle göra. När han såg oss komma sa han ungefär: "Gudskelov, här kommer korpral Flensburg. Vi har inget ljus i lägret!" Det hade jag redan lagt märke till, gick fram till elcentralens proppskåp, lyste med min ficklampa och upptäckte att en säkring gått varpå jag tog upp en ny ur fickan och bytte och varde ljus... Det intressanta var att ingen visste vad en stabsunderofficer skulle göra så vi blev placerade som hjälpreda till kvartersmästaren. Denna skulle ordna med förläggning, mat, bensin, ammunition, kläder och egentligen allt som behövdes för att soldaterna skulle kunna ägna sig åt det de skulle göra nämligen skjuta ihjäl folk. I min position hade jag tillgång till ett antal förråd och jag brukade plocka på mig saker som kunde vara användbara. Säkringar var typiska sådana.

När vi låg i fält söps det en hel del. Det var främst bassarna (dvs de vanliga soldaterna) som gjorde det men vi korpraler hängde ibland på och ibland söp vi för oss själva. Visst fanns det dem som blev oregerliga och ville slåss, men de blev omhändertagna utan problem.

Befälen

Vi blev utbildade till plutonbefäl och skulle i krig ha kommando över ca 30 personer. Det var korpraler som skötte det jobbet i krig, men under utbildningen var det en fanjunkare eller förvaltare som hade huvudansvaret. Det kunde även vara en nybliven fänrik eller löjtnant. Tre plutoner utgjorde ett kompani och det var en kapten som hade befäl över kompaniet. Det fanns en del original bland dessa befäl.

Under första omgången, grundutbildningen, i Kristianstad fanns det ingen speciellt utmärkande befäl. Det fanns dock två fänrikar Lundh och en annan vars namn jag inte kommer ihåg, så låt oss kalla honom Pettersson. Lund var lång och ljus, Pettersson var kort och mörk men de uppträdde alltid tillsammans. De hade en viss distans till jobbet och kunde driva med både sig själv och andra.

I Strängnäs hade vi en fanjunkare Schymberg som chef i första omgången. Han var juste men tog det militära på allvar och man inte skämta med det! Kaptenen var en typisk HR-människa. Han ville vara vän med alla men fick inte den respekt som en kapten borde ha. Vi hade en fest då hela kompaniet var med inkl en del befäl och

självfallet även kapten. Det dracks en del och det sjöngs dryckesvisor därtill. Det visade sig att kaptenen hade en fin tenor och han sjöng en rysk dryckesvisa som började "Voodka, ack voodka..." och det gjorde han bra.

Det var egentligen först under andra omgången i Kristianstad som vi fick lite närmare kontakt med befälen. Jag satt ju då kompaniexpeditionen och ville de ha något extra, t ex mat ute i fält, så fick de komma till oss och be om det. Ovan nämnda Lundh och Pettersson kom ofta och Lundh brukade driva med hela systemet genom att ställa sig i givakt och anhålla om vad det var han ville. Han hade aldrig problem att få det, men en del andra befäl hade märkbara problem att formulera sig på ett för oss begripligt vis.

Jag kommer speciellt ihåg en situation i Ravlunda där jag både klarade mig bra och råkade illa ut. Där fanns en kapten som hette Fridlund. Han var allt annat än fridfull och älskade att spana på fienden. Han brukade ordna befälspatruller som skulle ge sig ut och spana på fienden. Men nu var så att befälet inte hade pipa och slutstycke i sina kpistar, det skulle bli för tungt för de stackarna, så de måste ha med sig någon menig som kunde skjuta ifall de blev skottlossning. Jag hade över huvud taget inget med Fridlund att göra men han plockade ut mig till att vara "skjutare" i en sådan befälsgrupp. Vi skulle mätas vid elva-tiden på kvällen och bli orienterade om planen.

Kapten Fridlund pekade ut en plats på kartan ett par km bort och sa att vi skulle ta oss dit. Fri förflyttning gällde och alla sprang iväg åt samma håll. Utom jag, som gick till ammunitionskillarna som just skulle köra ut ammunition till våra poster. Det visste jag eftersom jag satt på expeditionen och jag visste att alldeles i närheten av det ställe där vi skulle mötas fanns en postering och jag bad ammokillarna att köra dit först och ta mig med. Så jag kom ju först dit och stod och väntade, fräsch och utvilad när kapten kom flåsande. Hade jag tänkt mig för hade jag förstås gömt mig i buskarna och inte kommit fram förrän de andra hunnit dit. Fridlund brukade alltid komma först och han blev både förvånad och arg för att jag hunnit före. Jag sa förstås inte hur jag gjort men antydde att jag hade mina knep.

Sedan skulle vi ju ta reda på var fienden fanns och hur många de var. Fridlund pekade ut ett område en liten bit framför oss på kartan och sa, med antydning till ett elakt leende: "Korpral Flensburg, ta reda på om fienden finns här och ta reda så mycket ni kan om honom!" Jag hade

ju inget annat att göra än att ta mig dit och då jag avskydde att krypa omkring i träsk och andra blöta marker, så tog jag vägen dit. Tänkte det skulle bli intressant att se hur de behandlar sina fångar. Och mycket riktigt, då jag närmar mig lägret står där en miserabel figur med hängande huvud och frågar slött "Vem fan är du?" Den rösten kände jag igen. Det var Ljunglund, en av kompisarna från Strängnäs som nu hörde till P2 och som hade övning med oss på P6.

Ljunglund var lite av en stridis och han hade försökt köra med de andra på sin pluton med den följderna att han gjort sig själv omöjlig och nu fick stå som vaktpost. Jag berättade om mitt uppdrag och vi gick tillsammans bort till det tomma ledningstältet där jag fick karta, plast och penna och gjorde en skiss över lägret enligt alla konstens regler. Så drack vi en kopp kaffe och jag begav mig tillbaka. Fridlund var förstås upprörd och undrade vad i helvete jag hade gjort så länge. Jag förklarade att det tog ju sin lilla tid, jag skulle ju ta reda på så mycket som möjligt och så fick han min karta med alla tält, eldställningar och p-gro-par utmärkta. Han blev imponerad och var tillräckligt storsint för att inse sig besegrad och vi blev därefter goda vänner. Men jag följde aldrig med på nattliga expeditioner mer, det räckte med att Fridlund blev besegrad en gång. Och jag sa visligen inget om saken förrän jag muckat.

Efter 15 månader muckade jag som sergeant och som nr 4 av 4 deltagare i stabsunderofficersskolan. Någon militär skulle jag aldrig bli.

Lund

Studierna

Hösten 1966 skulle jag börja läsa i Lund. Första problemet var mitt boende. Att jag skulle läsa matte var helt klart, likaså att det inte fanns någon spärr utan det var bara att komma dit. En av Sunes affärsbekanta kände någon i Malmö som kände en tant som hyrde ut rum till studenter. Det var en bekväm lösning, som visserligen innebar en del resande mellan Lund och Malmö men där fanns ju goda förbindelser så jag accepterade och bodde de två första terminerna på Exercisgatan 1, ett kvarter från Andregatan där både min mamma och pappa bott. Men det visste jag inte då.

Efter två terminer flyttade jag först till ett inackorderingsrum i Lund, sedan till en korridor och sedan fick jag ett fyrklöverrum i ett nytt område på Norra fäladen. Alltså en klar statushöjning.

Vid denna tid fanns inget antagningssystem utan man gick till ett antal introduktionsmöten och bestämde sig för vilka kurser man skulle gå. Någon gång under terminen, helst innan tentamen, skulle man gå till expeditionen och anmäla sig. Det var 25 000 studenter i Lund vid den tiden och det fungerade utmärkt. Så jag gick till introduktionsmötet för matematik 1 betyg. På den tiden tog man betyg, som i huvudsak var ett kvantitetsmått. För varje termin man klarade i ett ämne fick man ett betyg. Således svarar 1 betyg till 30 hp idag. Vidare kunde man bara anmäla sig till hela terminen. Gjorde man riktigt bra från sig på tentamen så kunde man få spets på sitt betyg.

Introduktionsmötet ägde rum i en av hörsalarna på mathematicum och den var knökfull. Gissar på närmare 300 personer. In kommer då studierektorn, Kjell Björup, ser sig om kring och säger sedan: "Hej och välkomna! Först vill jag slänga titlarna med er och alla institutionens lärare utom professorn och laboratorn." I gymnasiet var det ju magistern hela tiden och detta var mycket positivt. Men det visade sig inte stämna. Vid en senare kurs hade vi laboratorn som lärare och han blev rent förskräckt då jag tilltalade honom med hans titel. "För guds skull, säg du!" sa han. För övrigt är han den ende människa jag träffat som lyckats snubbla över ett väggfast element. Professorn träffade jag aldrig, visste inte ens vad han hette, men några år senare kom det dit en som hette Hörmander och som tydligen var en riktig höjdare.

Mina mattestudier gick bra för ett och två betyg. Jag klarade alla tentorna i första försöket och började glatt på 3 betyg, alltså C-nivån. Men där tog det stopp! Jag klarade inte tentorna och insåg att jag inte var det mattesnille jag trodde mig vara. Så jag läste matematisk statistik 2 betyg, numerisk analys 2 betyg och astronomi 1 betyg. Då var jag klar och tog ut min fil kand examen och så var det dags att söka jobb. Det berättar jag om senare, nu först lite om mitt studentliv, som stundtals var ganska vilt.

Att ligga i Lund

När jag kom till Lund måste jag vara fint klädd, för man hade ögonen på sig, sa Mary. Helst skulle jag ha kostym. Och det stämde, kom jag i kostym blev jag verkligen uttittad. Det var jeans och tröja som gällde. Det fanns förstås en figur på mattekursen som hette Olle C W Jönsson och han var ytterst elegant. Hade alltid mörk kostym, vit skjorta, hatt och ett paraply i handen. Dessutom hade han damasker och använde pluralformer på verben. Så tröja och vanliga långbyxor var det som gällde, jag har aldrig gillat jeans.

På mattekursen gick det två andra killar, Bertil och Anders och vi träffades på tåget till Lund och lärde känna varandra på så sätt. Bertil och jag hade mycket gemensamt. Vi var båda intresserade av klassisk musik, astronomi och science fiction. Dessa intressen har jag odlat med eller mindre konstant sedan dess. De bodde då Malmö men efter två terminer flyttade de båda till Malmö nation i Lund och bodde kvar där under hela studietiden.

Mitt musikintresse kan dateras till en onsdag kväll tjugo minuter över sex. Jag kan ha varit ungefär 13 år då. På den tiden fanns bara en radiokanal och det var nyheter halv sju. De brukade Sune alltid vilja höra på. Dessförinnan spelade man musik i ca en kvart. Just denna onsdagen hade jag varit ute i kvarnen och jobbat och jag lade mig på en dyschatell som stod framför radion. Då spelade man Tysk dans nr 3, slädfärden av Mozart, KW 605. Jag gjorde reflektionen: "Det där var en trevlig bit!" Och så var jag fast, från om med den stunden lyssnade jag helst på klassisk musik och det intresset är oförändrat kvar.

Alla barn har en "rymden och stjärnorna"-period, vanligt kring andra klass i grundskolan men mitt och Bertils intresse höll i sig. Bertil var mer intresserad än jag och var med i en förening som hette "MARS" vilket betyder Malmö Astronomi och RymdfartsSällskap. Han fick med

mig där också och vi gick på möten och vi lärde oss observera variabla stjärnor och mäta tiden för ockultationer, dvs då en stjärna skymdes av månen. Vi läste båda astronomi samma termin och då fick vi låna ett teleskop som stod i observatorieparken och inte användes. Det var blivande professor Ardeberg som släppte oss lösa.

Mitt och Bertils intresse för science fiction resulterade i att vi gick med i Lunds scienceFiction och Fantasy Förening, vanligen kallad LF3. Vi träffades hos varandra rekommenderade böcker och skrev fanzine. Ibland hade vi fester och då kunde det hända att det serverades Vorguzz och Gnurgelpastej. Vorguzz var en intergalaktisk dryck med okänt innehåll och Gnurgelpastej var min uppfinning. Det var helt enkelt en tigrerkaka, med blå och röd deg. Jag uppfann den i samband med en fest jag ordnade. Samtidigt serverade jag Vorguzz som bestod av extra stark limejuice och 96% alkohol. Styrkan hamnade väl på ca 70%. En av deltagarna läste någon avancerad kurs i biologi och kunde få tag i 96% alkohol utan större problem. Juicen tog bort alkoholsmaken och drycken serverades som saft och dracks som saft. Folk blev besvikna över att de inte fick alkohol. Men när festen var slut och folket skulle gå hem berättade jag vad som fanns i Vorguzzen. Vid nästa fest serverades också Vorguzz, men istället för sprit hade vi i vanligt vatten. Smaken var ungefär densamma och folk blev väldigt fulla bara på lite utspätt vatten.

Bertil och jag var också stora tedrickare. Jag hade ungefär 25 olika sorter och det var svart te, inte dagens parfymerade smörja utan här var det Darjeeling High Grown, Ceylon fbop, Keemun, Assam, Lapsang souchong i olika varianter och kvaliteter. Vi brukade ungefär en gång i månaden åka till Köpenhamn, till Det Lille Tehus, som låg på Vimmelskaftet, en liten tvärgata till ströget. Där presenterade vi en lång lista och fick vårt teförråd påfyllt.

Jag tror detta var innan flygbåtarna fanns och bron var inte ens påtänkt. Men det fanns en linje som hette Centrumlinjen och handlade man i en affär som hette Sundkøb som låg vid Havnegade så fick man fribiljetter till Centrumlinjen. Så på hemvägen gick vi in på Sundkøb och köpte dansk rågröd. Vi kom också på att man kunde ju ha sill på detta rågröd. Det fanns dock inte på Sundkøb. Men till sill måste man ju ha snaps så vi köpte en flaska Jubileums akvavit. Och det räckte till fribiljetter. När vi åkte till och från Danmark åt vi alltid i matsalen. På ditvägen gällde hackebøf, Tuborg och Genever, men det skulle vara Bols

genever. På hemvägen gällde bøf Bernaise, Tuborg, förmodligen Genever och så efter det en kaffe (till Bertil) och två konjak. Och konjaken var Martell Cordon Blue. Det kostade 5 kr per glas. Några dagar efter hemkomsten träffades vi antingen hos mig eller Bertil och gjorde slut på brännvinsflaskan. Med sill. Ibland var Anders med, men i regel var det bara Bertil och jag.

1969 i augusti reste Anders, Bertil och jag till Wien. Jag hade aldrig varit längre bort än till Danmark så Bertil och Anders tyckte jag skulle åka bort någonstans och då jag vid den tiden vurmade för Strauss och wienervals övertalade jag dem till att vi skulle åka till Wien. Så gjorde vi, tog in på ett hotell som hette Wolf och åkte runt i staden, åt wiener-schnitzel och drack Gösser öl och Gumpoldskirchner vin. Vi blev kompisar med hotellägaren och han tog oss med på en ungersk restaurang där vi åt palaschinken till efterrätt. Det visade sig heta pannkakor på svenska.

Den 21 augusti, på årsdagen av den ryska ockupationen av Tjeckoslovakien åkte vi till Bratislava med ett ungerskt fartyg. Vi hade köpt en utflykt dit med mat på båten. Vi lämnade vår matbiljett till kyparen och han och hans kollega stod länge och studerade vår biljett. Men sedan kom de med varsin snaps, god mat, vin därtill och efterrätt med likör. Allt till ett synnerligen överkomligt pris. Förmodligen subventionerat av Sovjetunionen. Utflykten blev inte alls lyckad. Det var för det första strikta valutarestriktioner vi fick tala om hur mycket vi hade med oss och så fick vi 25 tjeckiska kronor var. Det första som hände när vi kom i land var att en karl kom och ville växla svart. Ja, vi såg ju chansen att få massor med pengar så det gjorde vi. Ett par gånger faktiskt. Men det visade sig att alla affärer och alla pubar var stängda och var någon affär öppen så sprang folk och gömde sig då vi kom. Inte ville man sälja något till oss heller. Men jag fick köpt en liten figur i elfenben som kostade 75 kr. Till valutakontrollanten sa vi att vi köpt den tillsammans. Dessutom lyckades vi köpa varsitt paraply som man kunde anta att vi hade med oss. Jo, för det regnade hela tiden, alla 14 dagarna i Wien regnade det. Men vi hade ändå massor med pengar kvar. Vi försökte ge dem till folk vi mötte, men de ville inte ha, de vek skrämt undan. Då kom jag på den geniala idén att man kunde ju sätta dem under vindrutetorkarna på bilarna. Istället för en parkeringslapp hittade ägaren en tia under torkarna. Hoppas han eller hon blev glad.

Under denna tiden deltog jag stundtals intensivt i studentlivet. Inte på det intellektuella planet utan på det festliga. Det fanns tillställningar på Akademiska Föreningen (AF) och på de olika nationerna. Jag var med i Helsingkrona nation, som hade sitt nationshus alldeles bredvid mathematicum där jag läste. Det kunde vara tillställningar då man firade något särskilt, gåsamiddag, allmän vårfest och sånt. En gång hade man ordnat en fest dit man skulle komma en och en och sedan parade arrangörer ihop oss på grund av hur vi hade svarat på några frågor. Man använde sig av en välkänd algoritm från operationsanalysen kallat handelsreseandeproblemet. Det gällde för en handelsresande att välja väg så det blev så kort körsträcka som möjligt. Här gällde det då att maximera den totala lyckan där det antogs att ju mer lika en pojke och flicka hade svarat desto lyckligare skulle de bli. Jag måste ha fått hjärnsläpp då jag svarade på enkäten för jag hävdade att jag gärna gick med slips hemma på vardagar. Det var helt fel, jag använde nästan aldrig slips. Och det blev inte heller något med den tjej jag parats ihop med. Däremot med en helt annan, nämligen min nuvarande fru. Men det dröjde 45 år!

Ett fenomen var de så kallade slabbedanserna. De anordnades stort sett varje lördag på en eller flera nationer och gick ut på att man skulle supa, dansa och följa en flicka hem. Min övningsledare i matte, han hette Beyron och var från Kristianstad, hängde gärna med och som lite äldre och lärare hade han en viss status. Vi hade väldigt kul faktiskt.

Jag umgicks också med min kusin Birgitta och hennes väninnor. Vi var ute på en del tillställningar, vi åt middag ibland, hade fester ibland men detta tog slut så småningom i takt med att folk blev färdiga och flyttade. Jag var dock ihop med en tjej som hette Kerstin i ett par år. Hennes och mina kompisar bildade ett gäng och Kerstin bodde på studentskegården där hon kunde hyra salongen för fester. På studentskegården fick det bara bo flickor, men när jämlikhetsboomen satte in kring millenieskiftet släppte de till stor förvåning även in killar.

Fyrklöverhusen, där jag bodde, var organiserade kring gårdar där det fanns ca 20 rum. Bertil, Anders och jag bildade ett matlag och snart började vi göra mer avancerade rätter. Många gånger var det köttben inblandade och resterna brukade ge till en kille som bodde tvärs över gatan och som hade en collie. Men så flyttade han och benen gick till en annan hund som hette Leo och vars matte hette Inger med ett italienskt efternamn. Jag kommer ihåg första gången jag ringde på och

undrade om jag skulle börja prata engelska med en gång. Men jag provade med svenska: "Jag har lite ben till din hund!". svaret kom på bred Malmödialekt: "Ooo, då bler han gla!". Hon blev min första fru och stod ut med mig i 33 år.

Musiken

Som tidigare nämnts blev jag vid ca 13 års ålder en onsdagskväll tjugo över sex intresserad av klassisk musik. Detta intresse har hållit i sig hela livet. Så länge jag bodde i Ingelstorp hade jag inte stora möjligheter att lyssna på musik annat än via radion. Men ganska snart skaffade Mary och Sune en bandspelare, inspirerade av Sunes kompis Manfred i Kingelstad. Det var vid denna tid som bråket om vägen pågick för fullt och Mary ville spela in vad sades för att senare kunna använda det, jag vet inte till vad. Vi gjorde det en gång då en bonde satt och berättade om sin fru och hur hon dog. Det var så känsligt och privat att jag tog bort det. Vi lyssnade aldrig på det. Sedan var det en gång vi spelade in ett telefonsamtal som Sune ringde till en av grannarna för Mary hade fått för sig att han var mot henne ifråga om vägen. Men han berättade bara om hur Sydkraft hade kört upp hans vångaväg när de skulle byta stolpar och att han skulle få 50kr för det till ett lass skärv.

Däremot lyckades jag koppla ihop radion och bandspelaren med en sladd så jag kunde spela in musik utan att störa de andra och utan att de störde inspelningen. Jag kommer speciellt ihåg att hållakvinnan en gång sa: "Och nu kommer Sensemayá av den mexikanske tonsättaren Silvestre Revueltas". "Det är väl något modernt skit" tänkte jag, men det var ett stycke fullt av fantastiska rytmer där bastuborna kör fram i 11/16 takt. Jag älskade det från första stund. En inspelning med Dudamel finns här: <https://www.youtube.com/watch?v=lg38K9dD6CI&t=2s>

När jobbade på sommaren och fick lite pengar så köpte jag genast en stereoanläggning, bestående av en hembyggd förstärkare, en rullbandspelare, en skivspelare och två högtalare jag själv spikade ihop av några bitar spånplatta. Mary tyckte ju förstås att detta var rena slöseriet. Hon tyckte istället att jag skulle sätta in pengarna på banken. Det var tydligen enligt hennes uppfattning det enda man skulle göra med pengar. Det hade jag svårt att förstå. En del kunde man sätta undan, men inte allt.

Så småningom uppgraderade jag min anläggning, bättre förstärkare, bandspelare och högtalare. Jag använde bandspelaren till att kopiera

skivor med. Som mest hade jag 40 st 7" rullband och ca 150 vinylskivor. När jag sedan gift mig blev det ännu bättre apparater med radio och högtalare stora som ett större kylskåp. När vi flyttade in i ett radhus i Lund byggde jag in ett 2 m långt exponentiellt bashorn i huset. Det drevs av en 12" bashögtalare med en 110 l låda bakom. Men bandspelaren använde jag aldrig och efter 30 år var mina omsorgsfullt inspelade band avmagnetiserade på grund av ålder och gick inte att lyssna på. Idag har jag digitaliserat all min musik (ca 65 GB musik och ca 2 TB opera).

Bertil delade samma intresse för klassisk musik som jag och vi upptäckte att vi som studenter kunde gå på tisdagskonserterna i Malmö väldigt billigt om vi väntade med att köra biljetter tills i sista minuten. Då fick vi både studentrabatt och sista minuten rabatt. Vi blev aldrig utan biljetter och fick alltid bra platser i bakre delen av parkett med en utmärkt akustik. Vi åkte tåg dit in men vi fick åka var för sig. Bertil hade nämligen räknat ut det tog honom 41 sekunder att ta sig till stationen och han vägrade att köra hemifrån innan det var 42 sekunder kvar. Då hade han ju ändå en sekund till godo. Jag å andra sidan ville helst stå och vänta i ungefär tio minuter och fasade för att komma för sent. Så vi träffades på stationen i Malmö för säkerhets skull. På tisdagskonserterna fanns alltid Sten Broman på samma plats längst ut mot mittgången och så fort sista ackordet tonat bort försvann han ut. Det behövde han egentligen för han åkte hem med samma tåg som vi och vi tog det lugnt. Det hände ofta att vi satt i samma vagn, men vi hälsade aldrig på varandra.

Det var inte bara tisdagskonserterna vi gick på, opera och balett var också av intresse. Under en period framfördes baletten Scheherazade av Rimskij-Korsakov i en mycket prisad uppsättning. Bertil och jag gick och såg den fyra gånger!

Sommarjobb

På den tiden räckte faktiskt studiemedlen och var man lite sparsam kunde man till och med lägga undan en del. Men det räckte inte riktigt för jag köpte en dyr stereoanläggning, byggde själv högtalare och faktiskt även förstärkare, men bandspelare, skivor och band kostade en del. Och Sune tyckte ju att jag skulle jobba när jag inte läste. En gång när de besökte mig i Malmö hittade Mary några öl i ett skåp i mitt rum och jag sa att jag skulle ut och festa. Då blev Sune väldigt upprörd och

menade att de hade jag inte tid till. Fick jag någon tid över kunde jag ta något jobb, i hamnen eller någon annanstans! Det gjorde jag inte, men på sommaren jobbade jag på Findus i Bjuv.

Findus odlade spenat och ärter på kontrakt med olika bönder. Spenaten skördades innan ärterna. Den hackades och packades i papplådor om 400gr styck. Dessa lades på en plåtskiva, ett brätte, som sedan kördes in i ett fryshus och blev den djupfrysta spenat man kan köpa i affären. Ett brätte rymde lite mindre än 100 paket och det var min uppgift att lägga paketen på brättet och sedan brättet i en stor brickställning som en truck sedan körd in i fryshuset. Vi jobbade i två skift: 06:00-16:00 och 16:00-02:00 Mellan 02:00 och 06:00 städades det. Ibland fick jag hjälpa till med det.

Ärtorna skördades i exakt rätt ögonblick, kördes till Findus och blev omedelbart djupfrysta i en flow frys som blåste oerhört kall luft genom ärterna så de frös nästan omedelbart. De tappades i 25 kg säckar som staplade på en pall om c 15 säckar som sedan kördes in i ett frysrum. Det fanns nästan 10 sådana stationer och varje station bemannade av en karl som staplade säckarna och en kvinna som trädde säcken på utblåset.

Det söps en del på jobbet. Folk hade med sig sprit som de lade in i frysen. Förmannen lät oss veta att vi kunde suppa som vi ville bara vi skötte jobbet. Och det gjorde vi. Jag hade bara med mig en flaska vitt vin som några av oss delade på. Det var bara för att visa att jag var en av dem. Detta var i augusti 1968. Jag blev något lite populär efter det och jag hela gänget till mitt 22-årskalas i september. Presenten skulle vara en flaska till mig och en flaska till dem själva. Med flaska menade jag då Ålborgs jubileum, jag var ingen större vare sig vin eller whisky-kännare vid den tiden.

September kom. Jag hyrde gillesstugan på Helsingkrona nation och folk kom med sin sprit. Jag och Bertil hade lagat god mat, vi dansade, bl a wienervals och jag gick omkring och var trevlig sades det. Men jag kommer inte ihåg så mycket, fast två saker har etsat sig fast i minnet. Egentligen tre, för killen som hade hand om uthyrningen av gillesstugan anslöt sig till festen och min födelsedagspresent var gratis gillestuga. Hursomhelst så jag omkring där med ett dricksglas nästan fullt med Jubileums. Stöter på en kille från Findus, han var en slags informell ledare bland oss. Han tittade på mitt glas, trodde det var öl, sa "Vad har du där?" tog det och drack en rejäl klunk. Han fick ett

våldsamt hostanfall när den 45% spriten oförhappandes dök upp i hans svalg. Jag fick tillbaka glaset, tog en ännu större klunk utan att hosta och sa lugnt: "Jubileums!" Sedan pratade vi inte mer.

Sedan kollade jag i kylskåpet där spriten förvarades. Tyckte det såg väldigt lite ut och att jag måste rädda undan en del av det som fanns kvar. Så jag tog ett par flaskor, satte mig på cykeln och körde hemåt. Jag bodde på Kämnärsvägen 4 för de som kan Lund. Men vid kemacentrum började det bli trögt att cykla och jag upptäckte att kedjan hoppat av och bakhjulet gick inte att snurra runt. Så jag ställde cykeln i ett cykelstall där, gick hem med spriten och gick sedan tillbaka till Helsingkrona. Nästa dag gick jag för att hämta cykeln och upptäckte då att innerslangen i bakhjulet hade trasslat in sig i kugghjulet där bak.

Nästa sommar var jag trött på Findus och jag hade brutit med Mary och Sune (mer om detta senare) så jag sökte jobb på Securitas i Malmö. Fick det jobbet och ett toppenjobb som nattvakt på SEB. Man skulle gå två långa och två korta rundor och fick dessutom mat på natten. Det fanns gott om tid att sitta däremellan och jag skrev kärleksbrev till min blivande hustru. Det enda som hände var att en teleprinter ibland knattrade igång när jag var i dess närhet och skrämde vettet ur mig. Någon gång var det fest uppe i direktionsvåningen och de frytliga direktörerna, som just lämnade lokalen vid 3-tiden på natten sa att det var bara att ta för sig och visade med en gest mot spritskåpet. Men där var inget jag gillade så jag tackade artig nej och skyllde på att jag aldrig drack under arbetet.

Jag jobbade kvar på Securitas i flera år och fick hoppa in lite då och då. En gång tog jag och en annan student emot biljetter till Malmömässan, som anordnades varje år. Han läste ryska och jag ADB och vi hade båda samma sorts torra humor. Vi stod vid den bakre ingången och kontrollerade att alla hade biljetter. Det hade de, det var hur lugnt som helst. Men så en dag kommer en minibuss och ut väller ett halvdussin människor i svarta kostymer. De kommer fram till oss och en dem säger något till mig på ett främmande språk. Ett slaviskt språk. "Do you speak English?" frågar jag artig och får en utskällning till svar där jag uppfattar ett ord som låter som "rusky". Min kompis fattar genast att de kommer från Sovjetunionen och utskällningen var inte direkt riktad mot mig utan mot det dekadenta och kapitalistiska USA och han vägrade ta deras vidriga språk i sin mun utan höll sig till sitt älskade hemlands välljudande, överlägsna och framgångsrika språk. Ungefär så.

Tydiligen kunde de inte fatta att inte alla människor i Sverige pratade ryska. Men min kompis tog hand om dem, visade dem till informationsdisken och lämpade av dem där med hänvisning till att han hade ett jobb att sköta. Ryssarna förstod och accepterade detta och bad honom ta hand om den stackars dekadente idioten som stod vid grinden.

Nästa sommar var jag nattvakt på gamla Addo-fabriken i Malmö. Där gjorde man mekaniska räknemaskiner som användes å kontor och som skrev på remsa. Vi hade en sådan i Ingelstorp och den kunde räkna med alla fyra räknesätten. I princip var det upprepade additioner vid multiplikation och dito subtraktioner vid division. När den höll på multiplicera och dividera förde den ett förskräckligt oväsen och sifferstavarna for upp och ner.

Addo grundades 1918 och var 1970 en av Malmös största industrier med omkring 1600 anställda. Det var en attraktiv arbetsplats som tog väl hand om sina anställda. Bland annat hade man rundvandringar i de 30 000 m² stora industribyggnaderna. Det skapade en vi-känsla och en insikt att vara en del i ett stort maskineri hos de anställda. I detta var Addo tidigt framme.

Addo gjorde mer än bara räknemaskiner men i Malmöfabriken var det dessa som gällde. Sommaren 1966 köpte Facit sin konkurrent Addo, men de fortsatte som självständiga bolag. Facit var då på väg in i en kris, som ledde till att hela koncernen, inkl Addo, såldes till Elektrolux som snabbt lade ner tillverkningen av räknemaskiner. Jag tror det var sommaren 1971 som jag var nattvakt där och det märktes tydligt att företaget hade sett sina bästa dagar. Det var i huvudsak två orsaker till detta. Facit och Addo fortsatte att vara konkurrenter istället för att samarbeta. Och så naturligtvis de otympliga och dyra räknemaskinerna som ersattes av små billiga räknedosor. Företaget hängde inte med i denna utveckling för ledningen blev egentligen aldrig informerad om hur läget var. Jag pratade med en av jobbarna på fabriken och frågade just om räknedosorna men han skrattade och sa att de där små plastburkarna inte skulle hålla länge medan Addos maskiner var sega. De

Fig 31. Mekanisk räknemaskin från Addo.

Fig 32. Addos äldsta byggnad på Industrigatan i Malmö. Hela kvarteret tillhörde Addo.

hade en som hade räknat dygnet runt i, jag tror det var 10 år och han ville se den plastburk som höll så länge. Jag kunde köpa en Addo-X maskin till samma pris som de anställda: 3 000 kr vilket jag faktiskt gjorde. Men vid någon flytt åkte den på skroten stort sett oanvänd.

Området jag skulle bevaka var som sagt väldigt stort. Jag skulle gå två rundor genom hela företaget varje natt och det blev inte lika mycket vilotid som på banken. Men jag upptäckte att jag kunde använda sparkcyklar som stod utplacerade lite här och var och på så sätt förflytta mig snabbare. Väktaren, dvs jag, hade en mekanisk klocka som jag bar i en rem om axeln och på strategiska ställen på företaget hängde det en nyckel som man skulle sticka in ett nyckelhål på klockan. Då gjordes ett avtryck av den med tidsuppgift på ett papper, som dokumentation på att jag varit där. Med bestämda mellanrum skulle jag dessutom ringa till larmcentralen och säga att allt var lugnt.

Men när jag hade fått jobb på universitetet slutade jag jobba på Securitas och de var de glada för. Jag var inte någon bra väktare för det hände nästan inget när jag var inblandad. Fast en sommar hände det saker och det var när jag vaktade hippies på Gamla kyrkogården i Malmö. Det var egentligen en ganska dråplig historia.

Gamla kyrkogården i Malmö ligger mellan Gustav Adolfs torg och slottsskogen. I början av 70-talet var torget ett tillhåll för hippies och där förekom en livlig handel med narkotika, främst hash. För att få röka i lugn och ro gick man då genom gamla kyrkogården till slottsskogen. Men den del orkade inte gå hela vägen utan stannade på gamla

kyrkogården och lade sig på en gräsmatta där, på en lite avsides plats. De gjorde inget större väsen av sig och störde ingen. Utom Bengtsson! Ja, så hette en man som störde sig mycket på dessa hippies. Han skrev insändare, han ringde till kyrkogårdsförvaltningen, han ringde till polisen och var väldigt upprörd. Till sist bestämde sig kyrkogårdsförvaltningen att ta tag i saken och bad Securitas ha en väktare där som skulle köra bort hippierna.

Den första de skickade dit var en som kallades Batong-Karlsson. Han gick omkring och spelade tuff, vevade med en batong och blev förstärks nerlagen. Nästa väktare var från Rosengård där gått omkring och snackat med småtjejer. Han var på ren vaschötska, schetarädd, och satt mest inne i kyrkogårdsarbetarnas pausrum. Han skyllde på att han hade skoskav. Nu skulle han gå på semester och jag skulle vikariera. Proceduren var densamma som vid alla andra, jag gick bredvid i en vecka för att lära mig. Och då måste han för skams skull gå ut oftare än han brukade. Men jag lade märke till att han undvek det stället där hippierna brukade vara. När jag en gång påpekade att på det där stället fanns det hippies och då måste vi gå dit. Jag var den förste som tog till orda, hejade glatt på dem, pratade lite om det sköna vädret och påpekade att det kanske inte var så lämplig att röka hash på en kyrkogård. En av dem menade att de döda var ju döda och de kunde ju inte gärna bli störda. Nä, sa jag, men kanske anhöriga. Och så berättade jag att min morfar låg begravd där plus en massa andra släktingar och då fick de veta att jag hette Flensburg. Det namnet gjorde dem mycket medgörliga och så gick de.

Efter en vecka skulle jag ensam vakta kyrkogården. Hippierna var inga problem, jag bad dem vänligt att lämna kyrkogården och bemötte deras motargument lugnt, logiskt och vänligt. Men använde inte mitt namn fler gånger, det var faktiskt lite genant tyckte jag. I själva verket blev jag god vän med några av dem. En gång satt de på en slänt ner mot en å strax utanför gränsen till Slottsskogen och drack rom och cola. De bjöd, jag drack och önskade dem en god dag. Och så var jag vän med dem också.

Problemen var gamlingarna. De gillade ju inte långhåriga, skäggiga och schavigt klädda hippies och en del måste ju tvunget säga det till dem. I regel brydde sig hippierna inte så mycket om det – hur man skulle bemöta ett sånt beteende var förresten en av de intressantare sakerna jag diskuterade med hippierna – och det medförde vid ett par

tillfällen att gamlingen gick till angrepp. En sådan gång höll en gammal man och en ung kille på att fäkta med armarna mot varandra. Killen försvarade sig mot gamlingens angrepp men då jag kom passade ynglingen på att ge sig iväg och gubben skrek till mig: "Han slog mig, han slog mig!! Häkta honom! Häkta honom!" Han trodde, precis som många andra att jag var en slags polis vilket jag inte var.

En annan gång kom en gammal dam fram till mig och sa att hon kände sig så trygg när konstapeln gick omkring där och körde bort dessa långhåriga och skäggiga individer. Jag kunde inte låta bli att ta av mig mössan, klia mig i mitt tämligen långa hår, stryka mig om skägget och säga: "Men, Jesus, var inte han långhårig? Och hade han inte också skägg?". Tanten blev lite förvirrad men höll med mig. Dock såg hon inte koppningen och jag undvek prata mer om den saken och önskade henne en trevlig promenad.

Den här Bengtsson hade utsett sig själv till någon sorts överväktare och brukade gå omkring på gamla kyrkogården och kontrollera om väktaren var ute och gick. Speciellt vid dåligt väder gjorde han det. En regnig dag pekade kyrkogårdsarbetarna ut en hattprydd karl som smög omkring på kyrkogården och betedde sig skumt. Det var Bengtsson sa de! Jag bestämde mig för att inte ha hört det eller veta något överhuvudtaget om alla Bengtsson. Den här individen betedde sig konstigt så jag gick ut och följde efter honom på behörigt avstånd. Han tittade sig omkring väldigt noga – dock inte bakåt – smög in i buskar, försökte se runt skymda hörn utan att synas. Kort sagt: Han sökte efter någon. Det var förstås mig, men det visste ju inte jag. Så jag tog kontakt med patrullen, berättade om situationen och frågade vad jag skulle göra. Ingenting, blev svaret, vi kommer! De kom, kände förstås igen Bengtsson men visade det förstås inte, pratade med mig och bestämde sig för att tillkalla polisen. Denne kom, såg en chans att klämma åt Bengtsson, som ju ställt till en massa besvär och tog med honom till stationen för förhör. De skulle höra mig också, men det fick vänta tills dagen därpå och så körde de iväg med Bengtsson. Jag hörde inte av dem eller Bengtsson något mer. Och någon mer väktarbevakning blev det inte på gamla kyrkogården.

ADB

Så kom då det ögonblick då det var dags att överge universitetet och söka jobb i stora världen. Jag hade då en fil kand i matematik,

matematisk statistik och numerisk analys. Vad kan man få för med en så begränsad utbildning? Det enda jag kunde se var statistiker, men det var ju så himla tråkigt. Vid ett tillfälle hörde jag någon säga att om man läste ADB så ökade chansen att få jobb 500 ggr. Jag hade aldrig träffat vederbörande, visste inte varifrån han fått sina uppgifter men jag bestämde mig för att läsa ADB innan jag sökte jobb. Såvitt jag förstod fanns det ett visst överlapp mellan ADB och numerisk analys och mellan ADB och företagsekonomi, så bestämde mig för att läsa båda ämnena parallellt. Vilket jag gjorde och tog två betyg i vardera ämnet under två terminer. Jag missade en tenta i marknadsföring, kurslitteraturen, Kotlers standardverk, tyckte jag vara för dyr. Till omtentan hade jag fått tag i ett kompendium som räckte. Under denna period träffade jag också Inger, min blivande fru. Jag anser dessa tre saker vara en av mina största prestationer.

ADB betydde Administrativ DataBehandling. Det upptäckte jag efter halva terminen. Dessförinnan trodde jag det betydde automatisk databehandling. Det var ett relativt nytt ämne, 1967 förordnades den förste professorn i ämnet, Börje Langefors. Mina lärare var i princip de som läst ämnet i första omgången plus några inhyrda förmågor. På introduktionsmötet kom 203 studenter. Det hölls av Olle Dopping som skrivit nybörjarboken "Kort och brett om ADB". Det var en bra bok med massor av underfundiga ordlekar. Olle hade till exempel uppfunnit ett programspråk som han kallade "Epsilon". Det skulle uttydas som Enbart Pedagogiskt Syftande I Litenhet Ööverträffad Nonsensmaskin. Språket förbättrades senare och kallades då "Delta"; Doppings Epsilon Lite Trevligare Arrangerat". Självt skrev jag ett program som gjorde ungefär samma sak men jag kallade det för "Alfa"; Allmänt Liten Ful Apparat".

Man skulle tänka att en person som kunde skriva sådana böcker skulle hålla roliga och stimulerande föreläsningar, men det gjorde han inte. Han var fruktansvärd nervös och vecklade in sig i ett exempel på binär konvertering. Han sa att vi hade säkert räknat ut hur det skulle vara, men det var minsann inte så lätt att stå där framme vid tavlan! I fortsättningen höll jag mig till boken och gick inte på hans föreläsningar. I en annan kurs skulle vi beskriva vad som kunde finnas i ett lagerregister. Läraren frågade de studerande och det kom många förslag, pris, lagerplats, artikelnummer, artikelkategori, sålt senaste kvartalet osv osv. Ja, så höll det på i två timmar men när tiden var nästan slut räckte jag upp handen och undrade om det inte kunde vara intressant att veta vad

varan kallades och hur mycket som fanns av den i lagret? Sedan kolliderade den lärarens lektioner påfallande ofta med viktiga föreläsningar i företagsekonomi...

Inger

Jag har tidigare berättat om mitt första möte med Inger eller rättare sagt hennes hund, för det var den jag kom för att träffa. Hon och jag började träffas så smått och jag blev bjuden på äkta italiensk spagetti hos henne. Han var nämligen halvitalienska, hennes pappa var italiensk konsul i Malmö och hennes mamma svenska. Hon var då ihop med en italiensk kille som hette Pompilio, men förhållandet var på upphällningen. De hade träffats på Sicilien hos Danilo Dolci, som hade en skola där. Pompilio var övertygad kommunist och Inger var också åt det hållet, fast hon var väldigt troende. Hon hade försökt bli karmeliter-nunna i Glumslöv, men strax innan hon skulle bli antagen blev det uppror i klostret och hon gav tillfälligtvis upp planerna.

Inger hade det kämpigt vid denna tiden, ett förhållande på upphällning, dåligt med inkomster och en osäker framtid. Så det är ju klart att hon kände sig dragen till den lugne och trygge skåningen som jag var och för att göra en lång historia kort så gifte vi oss 1972 och förblev gifta i 33 år tills Inger ville skilja sig. Här ska jag uppehålla mig vid hur jag blev påverkad intellektuellt och känslomässigt.

Jag hade blivit uppfostrad till att ta hand om mig själv och strunta i andra. Det var Marys förföljelsemani som slog genom. Jag var oreflekterad högermänniska, men inte speciellt intresserad av politik. Nu mötte jag en person med helt annan uppfattning: Man skulle hjälpa sina medmänniskor, man skulle dela med sig, man skulle bry sig om sina medmänniskor. Det slog an en sträng hos mig och jag blev mer hjälpsam. Jag blev inkallad till repmånad men bestämde mig för att bli vapenvägrare av etiska skäl. Det gjordes en utredning, jag fick prata med en psykolog som förfärades av det inflytande Mary fortfarande hade på mig. Men då jag redan hade gjort en underofficersutbildning och inte klättrade på väggarna så fort jag fick syn på ett gevär så ansåg man att jag skulle klara av att göra repmånad. Jag fick chans att yttra mig, först över psykologens utredning sedan över själva beslutet. Psykologen missade jag eftersom vi gifte oss precis i den vevan men till själva beslutet skrev jag en vältalig inlaga och fick vapenfri tjänst! Jag tror det berodde på att min krigsplacering var av hemlig natur och att

jag som pacifist skulle kunna äventyra rikets säkerhet om jag blev placerad där. Så 1973 fick jag göra ytterligare någon månads tjänstgöring, men nu för att lära mig släcka bränder, rökdyka och rädda människor ur inrasade skyddsrum. Mer om detta senare.

Inger och jag gifte oss katolskt eftersom hon var katolik och jag var icke troende. Men jag fick lova prästen, fader Paillerts, en fransk greve, att våra barn skulle få en katolsk uppfostran. Och han framhöll speciellt att när jag sa "Ja" vid giftemålet så gällde det för evigt! Inga korsade fingrar bakom ryggen, inga förbehåll! Jag blev väldigt tagen av detta och 33 år senare insåg jag att jag nog gift mig med Paillerts istället för med Inger. Det tog några år innan jag insåg att jag var fri och kunde uppvakta och bli uppvakad av andra kvinnor.

Ideologiskt kom alltså Inger att omforma mig från en tämligen extremt självisk typ till en betydligt mindre självisk. Jag bröt mig ur min bubbla – och därmed också med Mary – och blev mer social. Politiskt var jag vilsen. I många år bestod min röstning av att jag slumpmässigt tog en blank valsedel från något parti och så skrev jag på den: "Jag tycker illa om alla partier men speciellt illa tycker jag om, ja det parti som stod på valsedeln, så därför ber jag er att för min räkning stryka en röst på detta parti!" Röstsedeln blev naturligtvis underkänd men jag hade ändå röstat. Men 1981 bildades miljöpartiet och jag insåg direkt att det var mitt parti. Så då gick jag med, men vad som sedan hände är en annan historia.

Vapenfri tjänst

Det var 1973 som jag skulle göra den vapenfria tjänsten i Revinge, Där fanns en ruinstad skapad just för detta ändamål. Det var inte alls långt hemifrån, jag bodde i Höör vid den tiden och vi hade vanliga arbetstider 8-17 och kunde åka hem därefter. Men det råkade just vid denna tid vara oljekris och bensinen var ransonerad. Därför stannade jag kvar i Revinge under veckan men åkte hem över helgen. Jag tror inte Inger hade körkort då så bilen kunde stå kvar.

Vid den tiden var det främst av religiösa skäl som man fick vapenfri tjänst. De flesta var pingstvännen, maranata, Jehovas vittne och liknande. Men vi var ett par stycken som hade fått vapenfri tjänst av etiska skäl. Det var dock väldigt ovanligt. Pingstvännerna hade gudstjänst varje kväll och föll snabbt i extas och talade i tungomål. Jag

betraktade dem förundrat. Men i övrigt var det snälla, hjälpsamma och vanliga människor.

Utbildningen var relativt lindrig sånär som på att det var tungt att borra upp källarväggar med den tunga borren. Vi fick lära oss nyttiga saker: Hur man bäst släcker eld i vanliga brännbara material men också i olja och liknande. Vi lärde oss rökdyka, klättra runt i trånga utrymmen, hur man tar fram människor från rasmassor och liknande. Det var olika instruktörer för olika delar precis som i det militära. I själva verket var många av dem f d militärer och det märktes att de egentligen hade ett förakt för oss som vägrade försvara fosterlandet. Men frikyrkofolket märkte inte det, de hade fullt upp med sitt och vi etiker brydde oss inte heller. Militärerna fick ha sin uppfattning och det respekterade vi, men delade den inte. Vi uppträdde ju inte som militärerna hade väntat sig utan gjorde vad vi blev tillsagda att göra och väldigt ofta med entusiasm och glädje. Vilken grabb tycker inte om att leka "brandsoldat"? På så sätt blev faktiskt instruktörerna och vi goda vänner och då skildes var det faktiskt med en viss saknad. En av dem sa offentligt att han inte hade väntat en sådan beredvillighet hos oss och han uppskattade det.

Frigörelsen från Mary

Det som återstår att beskriva och analysera är min frigörelse från Mary. Det hängde ihop med de flickorna jag var ihop med. Naturligtvis dög ingen av dem, endast svepande skäl angavs som att hennes pappa varit bonde, att hon inte var en ordentlig flicka osv. Hon hävdade att själve djävulen farit mig och försökte få rektorn i Ängelholm, Nils Hansson som jag pratat om tidigare att tala mig tillrätta vilket han naturligtvis inte gjorde. Han och jag hade ingen relation tidigare och fick heller ingen senare. Men att komma till Ingelstorp bara för att bli utskälld och få reda på vilka förskräckliga flickor man umgicks med blev bara för mycket så jag slutade komma dit i många år.

Nu kan man förstås undra över dels hur Mary kunde veta att mina flickvänner var dåliga flickor dels hur hon kunde missunna mig att finna kärleken i en sådan relation. Beträffande det första hade hon inga som helst konkreta underlag annat än att jag sagt att vi var ihop. Som jag sa tidigare, hon var väldigt skarpsynt och hon såg förstås att jag blivit förändrad genom att jag var förälskad den aktuella flickan. Hennes förföljelsemani trädde in och bestämde att all förändring som hon inte

infört var av ondo och allt som jag gjorde utan att hon bestämt det från början var också av ondo! Således ett praktfullt svärmorsproblem.

Man kan också undra över att det tog mig 20 år att frigöra mig från hennes inflytande. Hon var en dominerande kvinna och jag var så förtryckt och hade så lite "jävlaranamma" i mig att jag inte klarade att bryta förrän ett antal människor påpekat det orimliga att en fostermor, som inte ens var släkt med mig, vid 25 års ålder skulle bestämma vilka flickor jag skulle umgås med! Men det faktum att jag i denna självbiografi ägnar så stort utrymme åt mitt förhållande till Mary visar hur beroende jag var och i viss utsträckning fortfarande är.

Mitt sätt frigöra mig från Mary var helt enkelt att inte träffa henne. Droppen var en gång då Inger och jag var på besök i Ingelstorp, jag tror rent av att det var första gången hon träffade dem. Plötsligt sa Mary till mig "Du kunde ju ha skaffat dig en riktig flicka!". Naturligtvis åkte inte Inger fler gånger. Jag kommer inte riktigt ihåg om jag fortsatte åka dit men det blev en brytning i många år. Det var först då de sålt Ingelstorp och bodde i Ängalag som jag någorlunda regelbundet hälsade på dem.

Sune dog några år innan Mary men jag fortsatte att besöka henne med jämna mellanrum. Jag berättade att jag träffat en ny kvinna (det var Helen, min nuvarande fru) och undrade om hon ville träffa henne. Men det ville hon inte, vis av den skada hon redan åsamkat i mitt första äktenskap. Det var för övrigt i det sammanhanget hon bad om ursäkt för vad hon sagt om Inger.

Reflektioner

Om vad som hände sedan jag blev anställd på ADB har jag berättat i flera av mina publikationer ([Flensburg, Den stora tankestriden inom informatik: En idéhistorisk analys](#), [Forskarkarriärer](#), och [makt-boken](#)). Här ska jag nu reflektera över vad det var i min uppväxt som gjorde att jag blev professor i informatik. Jag skulle vilja säga att det berodde mycket på slumpen och snudd på misstag. Jag var duktig i skolan i flera ämnen men man ansåg att jag var speciellt duktig i matematik. Objektivt, om man ser på de faktiska resultaten på provräkningarna var jag bland de duktiga men absolut inte exceptionellt duktig. Det speciella var att jag kunde de svåra talen men gjorde en massa slarvfel som drog ner betyget. Av någon anledning hade jag fått för mig att det var särskilt fint att vara matematiker så jag gav, förmodligen ganska

omedvetet, intryck av jag var en sådan. Att jag inte klarade C-nivån i matte tog den illusionen från mig och öppnade därmed upp nya möjligheter.

Jag var fortfarande fokuserad på matematik och valde då att komplettera mina två betyg i matte med två i matematisk statistik och numerisk analys. Jag trodde nog fortfarande att jag var en sorts matematiker. Att jag skulle läsa på universitet var det ingen tvekan om, det hade Mary bestämt från första början. Men efter universitet tror jag inte hon hade några planer och hade hon haft det så brydde jag mig inte om det utan gick min egen väg.

Mitt beroende av Mary och hennes oberäknelighet hade hos mig skapat en förmåga att ta chansen när den kom, *Carpe diem* brukar man säga och det kännetecknar i mångt och mycket min karriär. Jag såg en möjlighet, jag tog den. Omvändningen gällde också: Passar inte dagen så strunta i den! När en arbetsplats blev för jobbig bytte jag helt enkelt jobb. Det kunde jag göra därför att jag varit så tidigt ute och så att säga kom i andra vågens professorer. Jag har stort sett alltid kunna peka på ett jobb och har fått det. När det inte kom någon dag att fånga fick jag själv skapa en sådan.

En sak som förundrade mig var att det på de högskolor jag kom i kontakt med fanns ett antal välutbildade och kunniga adjunkter som utan större problem skulle kunna svänga ihop en avhandling. Men de gjorde det inte helt enkelt för att de trodde inte den skulle var tillräckligt bra. De ställde så höga krav på sig själva att de blev handlingsförlamade. "Adjunktsyndromet" kallade jag det för. Själv hade jag en mycket mer avslappad hållning till akademien och ansåg att idealen om fri och oberoende forskning var stort sett en myt och det anser jag fortfarande.

Det intressanta är att när jag började forska ändrades min världsbild helt och hållet. Jag vill dra en gräns vid 1978. Dessförinnan hade jag en traditionell naiv uppfattning om Vetenskapen som tog fram Den Absoluta Sanningen, oemotsäglich och obestridlig. Det var främst två saker som påverkat mig dels Inger som fått mig att överge min extremt själviska och självupptagna syn på livet och så de första kurserna i vetenskapsteori som öppnade mina ögon för den traditionella positivismens brister i varje fall inom mitt område. Jag kunde utmärkt väl hänga med

i Langefors' inferens- och succedensanalys⁴ för att få fram den information som var en logisk och uppenbar följd av organisationens mål, men samtidigt insåg jag att de som arbetade i verksamheten såg den på ett helt annat sätt. Det ledde till den stora tankstriden som jag berättat om i min uppsats *AAS-47: Den stora tankestriden inom informatiken – en idéhistorisk analys*. Hela denna strid ledde till att jag blev antipositivist och för att citera min handledare Hane-Erik Nissen: Jag slängde ofta ut barnet med badvattnet. Det är först sedan jag blev aktiv i Strömstad akademi som barnet oftare stannar kvar i baljan när jag hållt ut vattnet.

När jag sedan gick i pension 2013 började jag läsa filosofi på distans i Umeå. Jag började också på en kurs i Skövde med den märkliga titeln "Meningen med livet". Det visste jag förstås redan, det var 42, men när läraren ville ha 113 tecken mer på en inlämningsuppgift hoppade jag av. Uppgiften skulle vara 2000 tecken men jag behövde inte så många utan det fattades 113 tecken vilket läraren bad om. Om det exakta antalet tecken var viktigare än innehållet ansåg jag pedagogiken vara undermålig och hoppade som sagt av. Men i Umeå stannade jag kvar. Hela denna ansökan var för övrigt ganska dråplig. Man skulle ju visa sin behörighet med studentbetyget, men mitt låg i ett kassaskåp i Ingelstorp och ingen visste om det. Men jag tänkte att jag kan väl sända in mitt professorsbevis. Men nej, det gällde inte! Inte heller docentbevis eller doktorexamen. Det skulle vara studentbetyget, som då var nästan 50 år gammalt. Ett utmärkt exempel på vad Mats Alvesson kallar Funktionell Dumhet eller helt enkelt dumhet. Jag kom alltså i de obehörigas kvotgrupp där man tog emot bara om det inte gick att fylla kursen på annat sätt. Filosofi i Umeå hade tydligen problem med att få studenter och jag förstår det. Det var ett antal synnerligen tråkiga och icke inspirerande kurser så jag hoppade av där och började i stället läsa idéhistoria i Umeå och det var mycket roligare.

Dessa exkurser i olika ämnen fick mig att inse tjusningen och svårigheten med tvärvetenskap. Inte minst sedan jag introducerade det temat i Strömstad akademi har jag insett vilka avgrunds djupa klyftor det finns mellan olika ämnen. Men finns viljan att överbrygga dem kan otroligt mycket vinnas.

⁴ Se Langefors B: *Theoretical Analysis of Information Systems*, Studentlitteratur, 1974

Vad var det i min uppväxt som gjorde att jag blev akademiker, forskare, professor och till sist rektor? Ett gott minne och ett gott läshuvud var de genetiska förutsättningarna. Redan i första klass skulle jag bli Vetenskapsman så tanken har funnits där hela tiden och den uppmuntrades av mina föräldrar. Men sedan var mycket en slump, *carpe diem* skulle jag vilja säga var mitt ledord. Jag hade inga långsiktiga planer utan tog chansen när den kom. Att jag började läsa ADB var en ren slump, att jag kom in på den inriktningen jag gjorde, var påverkan från kurserna i vetenskapsteori. Att jag blev professor var visserligen planerat, men inte av mig enbart. Att jag hamnade i Strömstad akademi berodde på att Lasse och jag råkade stå bredvid varandra då vi skulle gå i en akademisk procession i Trollhättan och jag frågade var han var rektor. Året därpå träffade jag Aadu Ott som var välbekant med den lilla ort, Tärby, där jag då bodde. Att jag sedan blev rektor är jag dock helt oskyldig till.